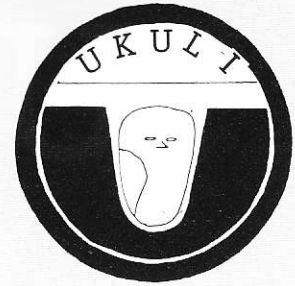

Sisällys — Innehåll 3/89

Ilkka Oksala in memoriam.....	3
Rauno Laine, Tapani Veistola ja Mikko Ylitalo Lintukevät 1988 Varsinais-Suomessa.....	4
Tapani Veistola Kanauhaukka rauhoitettiin — mitä nyt ammutaan?.....	16
Sammanfattning: Duvhöken är fridlyst — vad skall man nu jaga i stället.....	17
Rauno Laine Tunnelmia Kuusamon pinnarallista.....	18
Sammanfattning: En berättelse om Kuusamo kryssarrally 89.....	21
Hannu Klemola Havaintoja Turkin hihasta.....	22
Sammanfattning: En resa till Turkiet.....	25
Simo Veistola Lajikäsité lintutieteessä.....	26
Sammanfattning: Artbegreppet i ornitologin.....	30
Tapani Veistola Saasteet uhkaavat Mietoistenlahtea.....	31
Jurmon huulikirjasta.....	32
Osoitemuistio 1989.....	35
Kansikuva/Omslagsbild: Matti Valta	

Ukuli 20. vsk.
ISSN 0782-8195

Julkaisija/Utgivare
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
PL 67, 20101 Turku
Åbo Ornitologiska Förening rf
PB 67, 20101 Åbo
Päätoimittaja/Chefredaktör
Veijo Vänskä
21650 Lillandet
puh./tel. 926-54 258
Raporttitoimittaja/Rapportredaktör
Tapani Veistola
Marjatie 5 A 20, 18200 Heinola
puh./tel. 910-52 579
Tilaukset ja irtonumerot
Prenumerationer och lösnummer
Tapio Lineri
Pohjanmaankatu 2 B 36
20740 Turku, puh./tel. 921-424 324
Tilausmaksu v. 1989 on 50 mk.
Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi.
Prenumerationspris år 1989 är 50 mk.
Medlemmar erhåller tidningen gratis.
Ilmoitushinnat/Annonspriser
1/1 s. 500 mk, 1/1 takas. 600 mk
1/2 s. 300 mk, 1/3 s. 200 mk
1/4 s. 150 mk
Painopaikka/Tryckeri
Serioffset, Turku 1989
Ilmestymisaikataulu/Utkomsttider
4/89 20.12. dead line 15.10
1/90 31.03. 08.01.

Korjauksia

Tehdäkseen kaiken virheettömästi, pitäisi olla Jumala. Siispä korjaamme pahimmat töppäykset.

Ukuli 2/88

Kuvassa sivulla 35 ei esiinny Esko Tarponen, vaikka kuvateksti niin väittää. Jo lippalakista olisi pitänyt tuntea, että kalanperkaa-ja on *Martti Dahlqvist*.

Ukuli 3—4/88

Lintutalvijutun taulukoissa 1, 2 ja 4 sivuilla 28, 29 ja 34 viikkosarake on siirtynyt pykälän verran vasemmalle. Ensimmäinen lintumääräsarake koskee siis viikkoa 49 ja viimeinen viikkoa 9. Tämä on sitä tietokoneaikaa, kun korjaat yhden virheen tulee tilalle uusi.

Ukuli 1/89

Kuvassa sivulla 6 esiintyy myös kuvatekstissä mainitsematon

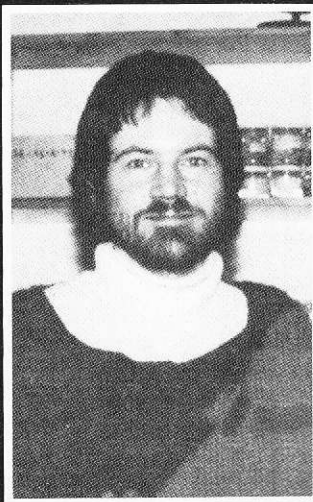
henkilö. Toinen oikealta on *Pauli Sandell*.

Ukuli 2/89

Muuttolintujen saapumistaulukossa sivulla 25 ovat *suopöllön* ja *kehräjän* vuosittaiset saapumisaikarivit vaihtuneet keskenään.

Kuvassa sivulla 33 istuu toisena vasemmalta hallituksen jäsen *Jyrki Normaja* eikä Tapio Lineri joka kyllä oli pikkujouluissa muttei kuvassa.

Ilkka Oksala in memoriam

Ilkka Oksala 1947—1989

tyttö näki sillalta, kuinka mustaa vesi oli alhaalla jossakin...
äiti kysyi: miksi tuo runoja rustaa? lapsi on kai päästänsä sekaisin...

tyttö itki hetken ja katsoi taakseen; villinä soi huokaus kaupungin...
kuinka tämän tuntisi omaksi maakseen?
vesi oli mustaa kuin aikakin.

Hector: Lumi teki enkelin eteiseen
1973

Elokuun viimeisenä viikonloppuna arktinen ilmamassa otti Varsinais-Suomen kesän kuolonsyleilyynsä. Kuten lintujen, tuli myös Ilkka Oksalan aika lähteä. Ilu pääsi palelemasta tässä maailmassa.

Ilu kuului ns. suuriin ikäluokkiin, joille oli ominaista suuri sosiaalinen vastuu ja yhteiskunnallinen aktiviteetti. Nuo ikäluokat saivat elää historiallisen, suurten unelmien aikakauden, mikä jätti jälkensä jokaiseen. Turun Lintutieteellinen yhdistys sai nauttia Ilun työpanoksesta v. 1972 hallituksen jäsenenä ja vv. 1973—74 puheenjohtajana.

Tutustuin Iluun hänen hallitusvuosinaan. Koskaan en ole tavannut ihmistä, jolla olisi ollut niin hyvä muisti kuin Ilulla. Kertalukeminen riitti asian pysyvään tallentamiseen. Tuo muisti yhdistettynä tiedon haluun ja loogiseen ajatteluun muodostivat mahtavan henkisen voimavaran.

Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton alkuvaiheet sattuivat Ilun hallitusvuosiin. Hän oli edustajiston jäsen vv. 1973—78. Silloiset edustajiston jäsenet muistavat Ilun illanistujaisien iloisena seuramiehenä mutta ennenkaikkea hänen verbaalisesta ilotulituksestaan kokouksissa. TLY:n toiminta oli jo tuolloin hyvin tehokasta eivätkä turkulaiset voineet vaiteen katsella liiton nuhjailla.

Vanhemman polven turkulaiseen lintuharrastukseen kuuluivat oleellisesti kiinteät retkiporukat. Ilu retkeili Leo ja Rolf Karlsonin, Kaj Grönqvistin, Martti Dahlqvistin, Reijo Salosen ja Pauli Sandellin kanssa tukikohtanaan Karlsonin veljesten kesämökki Mietoistenlahden rannalla. Tuossa porukassa lintuharrastus muodosti sosiaalisen kanssakäymisen raamin. Bongaustakaan ei nähty itsetarkoitukseksi, vaan harrastuksen rikasteeksi. Vaikka harrastuksen intensiteetti vanhemmiten laski säilyi kiinnostus lintuihin silti elävänä, Ilullakin oli aina kiikari mukana.

Biologina Ilun tutkimuskohde olivat hämähäkit. TLY:n hallituskauden jälkeen ne täyttivät hänen elämänsä lähes täysin. Vielä iltamyöhään hänet löysi Eläinmuseolta mikroskoopin äärestä. Ja tulosta syntyi: Ilu valmistui kandidaatiksi v. 1975 ja lisensiaatiksi v. 1982. Samalla syntyi pino niin merkittäviä tieteellisiä julkaisuja, että Ilu kuului araknologien eturiviin jopa maailman mittapuun mukaan.

Hämähäkit veivät Ilun myös ulkomaille, milloin Ceylonille, Neuvostoliittoon tai Kiinaan. Näillä matkoilla hänellä oli halua katsella paikallista elämää avoimin silmin.

Vuodesta 1985 lähtien Ilu tutki työ- ja asuinympäristössä esiintyviä, allergiaa aiheuttavia punkkeja, joista hän myös ryhtyi kirjoittamaan väitöskirjaansa. Tälläkin alalla hänestä pienessä ajassa kehittyi Pohjoismaiden eturivin tutkija.

Valmistuttuaan lisensiaatiksi Ilu koki hyvin henkilökohtaisesti erään sivistysvaltiomme häpeäpilkuista, korkeakoulujen ja tieteellisen tutkimuksen kroonisen resurssipulan. Hän oli työttömänä toista vuotta. Tuona aikana hän löysi itsestään taiteellisesti luovan ihmisen. Hän alkoi kutoa itse suunnittelemaansa villapaitoja, kirjoittaa runoa ja proosaa pöytälaatikkoon ja opetteli pianon ja kanteleen lisäksi soittamaan uutta instrumenttia, kitaraa.

Ilu alkoi myös osallistua humanitääriseen toimintaan SPR:n Turun osaston ensiapuryhmissä ja Unicefin Turun toimintaryhmässä. Pian sekä SPR:n että Lasarus-palvelun huumeambulanssipäivystykset täyttivät hänen vapaa-aikansa. Auttaessaan kadun ihmisiä, joille tällä yhteiskunnalla ei ole mitään annettavaa, Ilu löysi sellaista mikä näyttää tyystin kadonneen nykyään: solidaarisuuden.

Humanaalille filosofialleen uskollisena Ilu oli alusta lähtien mukana Turkuun perustetun Kansainvälisen Ystävyysseuran hallituksessa työskentelemässä avaramman henkisen ilmaston puolesta.

Ilu oli siinä mielessä poikkeuksellinen ihminen, ettei hän saanut erinomaisesta tieteellisestä työstään sitä tyydytystä, minkä ihminen yleensä saa. Viime vuosina hän kärsi usein luovan ihmisen angstista ja kompasteli maailman vaikeimmassa asiassa, ihmisuhteissa. Auttaessaan muita Ilu teki sen mitä hän ehkä toivoi muiden tekevän hänelle.

VV

Ensimmäiset mustavarikset tulevat lumikien keskelle, nuorukaisia tavataan vielä toukokuun lopussa. Råkor anträffas under hela vårsången.

Lintukevät 1988 Varsinais-Suomessa

Mikko Tamminen, Turku 19.3.88

Tämä on TLY:n kuudestoista kevät-katsaus. Kirjoittajia oli tällä kertaa vain kolme: Mikko Ylitalo lopetti kurkeen, Rauno Laine jatkoi kahlaajista ja Tapani Veistolalle jäivät varpuslinnut sekä johdannot.

Lähteet

Havaintoja saatiin suunnilleen yhtä paljon kuin aikaisempinakin vuosina. Nimikirjaimensa kunnia-atauluun ovat saaneet ne 45 lintumiestä, jotka palauttivat havaintonsa itse.

TLY:n Korppoon Jurmon lintuseman tiedot käsitteli Rauno Laine. Aseman miehitys oli erinomainen: maaliskuussa miehityspäiviä oli 11, huhtikuussa 29 ja toukokuussa 26.

Havaintosarjoja kerättiin lisäksi maakunnan parhaille lintupaikoille sijoitetuista havaintovihkoista

Rauno Laine,
Tapani Veistola
ja Mikko Ylitalo

(ks. Veistola 1989): Käytössä olivat Mietoisten Mynälahti, Paimion Hevonpään Shell, Paimionlahti, Pyhämaan Rihtniemi, Salon Hali-konlahti sekä Turun Rauvola, Ruis-salo ja Ävik (viimeksimainitun tiedot keräsi Jukka Kivelä).

Hajahavaintoja saatiin myös ennen muuta Turun Yliopiston pinnalialta.

Tavalla tai toisella havaintojaan antoi kaikkiaan yli 200 harrastajaa. Näistä palasista on koottu kevätmuuton 1988 palapeli. Kiitos kaikille mukana olleille!

Kevään sää

Lintukevät oli ottaa varaslähdön helmikuun alun lämpimällä virtauksella, mutta se meni pian ohi. Todellinen talvi tuli verraten myöhään maaliskuuksi, mutta se ehti kuitenkin tyhjentää maisemat useimmista riskitalvehtijoista.

Monille muuttolinnuille oli maalisi- ja huhtikuun taitteeseen osunut pääsiäinen kaakkoisvirtauksineen muuton laukaisija. Muuten huhtikuu oli säältään tyyppillisen sekava takatalvineen kaikkineen.

Vapun edellä tuli lämmin länsivirtaus, ja toukokuu oli keskimääräistä lämpimämpi. Suotuisa sää vaikutti esim. monien hyönteissyöjien aikaiseen tuloon. Kesäkuu lopetti kevään sateeseen, kylmään ja viileään. Todellinen kesä saapui vasta heinäkuussa.

Vesilinnut

KAAKKURI (*Gavia stellata*)

Ensimmäinen 16.4. Rihtniemi 1 (J. Komi ym.). Rihtniemessä nähtiin 37 kaa-kuria 16.4.—25.5. Parhaat päivät 4.5. 9m (VM ym.) ja 14.5. 10m (TVE ym.). Jurmossa ensimmäiset 29.4. 2 ja Jurmon ja samalla koko alueen viimeiset 10.6. 4m. Loput havainnot: 30.4. Suo Anerionjärvi 4p (JE), 1.5. Kus Laupunen 1m (AS), 17.5. Kaa Kuusisto 1p (JJN), 23.5. Kus Laupunen 1S (AS).

KUIKKA JA GAVIAT (*G. arctica* & sp) Ensimmäinen gavia nähtiin Rihtniemessä 2.4. (VM). Ensimmäiset kuikat 17.4. Uus Liesluoto 2p (MN). Mukava summa huhtikuun puolelta: 30.4. Rihtniemi 107m (JNo). Parhaat muu- vaimattomia, 14.5. Liesluoto 250 m (EG), 25.5. Rihtniemi 236m (VM) ja 14.5. Jurmossa 320m (KR, MY). Viimeinen gavia: 14.6. Paimionlahti 1 NE (MY).

SILKKIUIKKA (*Podiceps cristatus*) Talvihavaintojen jälkeen seuraavat 31.3. Nau Pärnäs 1 ja Jurmo 1 (TVE, JPY). Mantereella 11.4. Halikonlahti 1p (S. Sällylä). Parhaat määrät tulevat Mietoistenlahdelta: 30.4. 60p (S. Kallio) ja 2.5. 55p (R. Karlson). Jurmossa vielä 7.6. 2 NW.

HÄRKÄLINTU (*P. griseigena*) Ensimmäiset 17.4. Uus Liesluoto 1p (MN) ja 18.4. Jurmo 1. Paras määrä Rihtniemessä 4.5. 7 (P. Alho ym.). Muuton loppua: Rihtniemi 24.5. 2m (T. Lindbom, H. Klemola).

MUSTAKURKKU-UIKKA (*P. auritus*) 22.4. Dra Stusnäs 2 (MN) ja Kus Laupunen 2 (AS). Suurimmat määrät 26.4. Jurmo 11 ja 14.5. Dra Kasnäsinjärvi 8p (DB).

MERIMETSO (*Phalacrocorax carbo*) Ensimmäiset 1.4. Rihtniemi 23m (J. Silanpää) ja Utö 6p (TVE ym.). Eniten merimetsoja nähtiin Rihtniemessä: huhtikuussa neljänä päivänä 198 yks. ja toukokuussa viitenä päivänä 22 yks. Parhaat päiväsummat 7.4. 33m (KH) ja 30.4. 30m (JNo ym.). Jurmossa ensimmäiset 6.4. 6, viimeiset 9.6. 7m.

Havainnot muualta: 10.4. Paimionlahti 2 SE (JJN ym.), 16.4. Uus Liesluoto 4m (JLa), 28.4. Uus Letto 9m (HF), 30.4. Dra Vänä 1p (JH), Par Väno 8 NW (PT, MY), Ruissalon Kolka 3 (JLa) ja vielä Reasonlahti 4N (JLa) sekä 19.5. Laupunen 1W (AS). Viimeinen jo kesän puolelta: Kem Mäsa 1SE, kääntyi takaisin NW. (SA).

Lyhenteet

Kunnat: Alastaro (Ala), Askainen (Ask), Aura (Aur), Dragsfjärd (Dra), Halikko (Hal), Houtskari (Hou), Iniö (Ini), Kaarina (Kaa), Kalanti (Kal), Karinainen (Kar), Kemiö (Kem), Kiikala (Kii), Kisko (Kis), Kodisjoki (Kod), Korppoo (Kor), Koski Tl. (Kos), Kustavi (Kus), Kuusjoki (Kuu), Laitila (Lai), Lemu (Lem), Lieto (Lie), Loimaan kaupunki (Loi), Loimaan kunta (Loi mlk), Marttila (Mar), Masku (Mas), Mellilä (Mel), Merimasku (Mer), Mietoinen (Mie), Muurla (Muu), Mynämäki (Myn), Naantali (Naa), Nauvo (Nau), Nousiainen (Nou), Oripää (Ori), Paimio (Pai), Parainen (Par), Perniö (Pern), Pertteli (Pert), Piikkiö (Pii), Pyhäranta (Pyh), Pöytyä (Pöy), Raisio (Rai), Rusko (Rus), Rymättylä (Rym), Salo (Sal), Sauvo (Sau), Suomensjärvi (Suo), Särkisalo (Sär), Taivassalo (Tai), Tarvasjoki (Tar), Turku (Tur), Uusikaupunki (Uus), Vahto (Vah), Vampula (Vam), Vehmaa (Veh), Velkua (Vel), Västansfjärd (Väs), Yläne (Ylä).

Havainnot: pull=untuvapoikanen, juv=nuori, subad=esiaikainen, ad=vanha, 1kv=ensimmäisellä kalenterivuodellaan oleva (31.12. asti, 1.1. jo 2 kv jne.), 1k=koiras, 1n=naaras 1np=naaraspuikainen, 1kn=pari, (vrt. 1k1n=yksi koiras yksi naaras), jp=juhlapukainen, vp=vaihtopukainen, kp=kesäpukainen, pp=peruspukainen, tp=talvipukainen, v=vaalea värimuoto, t=tumma värimuoto, vm=välimuotoinen, ä=ään-

televä (ei nähty, nähty ääntelevä=1), Ä=laulava (ei välttämättä nähty), r=rengastettu tai pyydystetty, N=pohjoiseen (NW=luuteseen jne), m=muuttava, p=paikallinen, yöm=yömuuttoyksikkö (äänikerta, ei yksilömäärä), a=parvi (a5=viiden parvi, 5a=viisi parvea), n100=noin sata, 1=tammikuussa (jne).

Havainnoitsijat: Severi Aaltonen (SA), Markus & Tuomas Ahola (TA), Daniel Brännkärr (DB), Jyrki Erikäinen (JE), Hannu Friman (HF), Esko Gustafsson (EG), K. Haapala (KH), Anna & Jouko Hakala (JH), Heikki Heikkilä (HH), Reima Hirviniemi (RH), Hanna Järvinen (HJ), Jorma Kirjonen (JK), Turkkia Korvenpää (TK), Sampo Kunttu (SK), Tuomas Kunttu (TKu), Timo Lahti (TL), Jarmo Laine (JLa), Rauno Laine (RL), Janne Lampolahti (JL), Ari Lehtinen (AL), Pekka Loivaranta (PL), Vesa Muurinen (VMu), Mikael Nordström (MN), Jyrki Normaja (JNo), Jukka J. Nurmi (JJN), Jukka K. Nurmi (JKN), Juhana Piha (JP), Matti Piironen (MP), Jyrki Pynnönen (JPy), Kalle Rainio (KR), Markku J. Saارينen (MJS), Kari Salo (KS), Jukka Saario (JS), Vesa Sarola (VS), Arto Stenroos (AST), Asko Suoranta (AS), Mikko Tamminen (MT), Esko Tarponen (ET), Pekka Toola (PT), Tapani Veistola (TVE), Hannu Virtanen (HV), Juhani Virtanen (JV), Vejjo Vänskä (VV), Mikko Ylitalo (MY).

KAULUSHAIKARA (*Botaurus stellaris*) Ainoa ilmoitettu: 14.5. Tai Kolkanaukko Ä (TVE ym).

HARMAAHAIKARA (*Ardea cinerea*) Havaintoja ilmoitettiin oikein mukavasti — 20 yksilöä. Kaikki havainnot: 8.4. neljässä eri paikassa, Jurmo 1, Ruissalo 1 SE (JLa), Piikkiönlahti 1m (PT) ja Paimionlahti 1 (T. Lineri), 10.4. Tur Ävik 1S (E. Jokinen), 22.4. Rihtniemi 1NW (TVE ym.), 30.4. Mietoistenlahti 1S (E. Lehikoinen), 4.5. Halikonlahti 1SW (HF), 10.5. Mietoistenlahti 2p (ET), 11.5. Paimionlahti 3, 14.5. Uus Kulju 1p (EG), 15.5. Dra Stusnäs 1p (MN) ja Lai Otajärvi 1p (HV), 26.5. Ävik 1p (MT) ja Halikonlahti 1p (HF). Viimeiset Halikonlahdella 31.5. 2 (ET).

JOUTSEN (*Cygnus cygnus*) 12.3. Jurmossa 13p. Mantereella 23.3. Pern Saarenjärvi 4p. Muuttavia joutse- nia nähtiin viime kevääseen verrattu- na kaksinkertainen määrä — 248 lintua. Parhaat päivät 6.4. Paimionlahti 38m

(JKi) ja Rauvola 32m sekä 16.4. Paimionlahti 30m (KR, MY). Paikallisia nähtiin jälleen eniten Saarenjärvellä — 13.4. 113p (JKN). Tosin sieltä ei saatu sen jälkeen havaintoja. Muualla 27.4. Suo Anerionjärvi 39p ja Kii Omenajärvi 58p (JE). Viimeisiä olivat 15.5. Dra Högländet 3p (MN).

MERIHANHI (*Anser anser*) Aikaisimmat 26.3. Jurmo 2, 30.3. Nau Kirjais 3 (VV). Eniten 9.4. Mietoistenlahti 40p7m ja 22.4. Kolkanaukko 8+20m (TVE).

METSÄHANHI (*A. fabalis*) Ensimmäiset 6.4. Rauvola 5m (P. Laaksonen) ja Pern Torkkila 4p (JKN). Huhtikuun lopussa nähtiin Varsinais-Suomen oloissa mittavaa metsähanhimuuttoa: 27.4. Rihtniemi 434m (KH, K. Saarinen), 28.4. Uus Letto 266m+Anser sp 389m (HF). Samana päivänä Rihtniemestä laskettiin 10 hanhea enemmän: 346m, sp 209m ja Anser/Branta a110m (HV). Muut päivän havainnot olivat

Uus Pitkälüoto a40m (HF) ja Mietoistenlahti 35+45m (A. Uotila).

Toukokuussa nähtiin enää 5 metsähänhea (Halikonlahti 5.5.) Suurimmat paikallismäärät Mietoistenlahti 16.4. 67 ja 18.4. 117 sekä 21.4. Pern Laukka 101 (JKN).

KANADANHANHI (*Branta canadensis*)
Suurin parvi 11.4. Pern Törkkilä 114p (JKN). Havainto kaukaa sisämaasta: Suo Anerionjärvi 30.4. 23p (JE).

VALKOPOSKIHANHI (*B. leucopsis*)
Kaikki havainnot: 21.4. Jurmo 4, 24.4. Pern Ylikylä 1p (JNo), 27—30.4. Anerionjärvi 1p (JE), 16.5. Pai Meltola 1p (SA), 28.5. Jurmo 7m ja 29.5. Mietoistenlahti 1p (J. Sillanpää).

SEPELHANHI (*B. bernicla*)
Vain vaivaiset viisi havaintoa saatiin: 26.5. Paimionlahti 26 E (HF), 28.5. Jurmo 7m, 29.5. Jurmo 430m, Dra Högländet 2p (MN) ja Paimionlahti 20 NE (SA).

RISTISORSA (*Tadorna tadorna*)
Rihtiänessä nähtiin 6.4.—24.5. kahtentoista päivänä yht. 23 ristisorsaa, enimmillään 9.4. 5m (T. Santamaa ym.) ja 27.5. 4m (KH). Jurmon ensimmäiset 1.4. 3p ja suurin lukema 18.4. 15p2m. Mietoistenlahdella 28.4.—6.5. 1—2p (KR, DB, MT). Muualta ei montaa havaintoa kertynyt: 2.4. Nau Kopparholm 1p (MY), 30.4. Dra Vänä 1 (JH) ja Uus Liesluoto 1 (HF), 14.5. Uus Lautvesi 1 (EG).

HAAPANNA (*Anas penelope*)
31.3. 1k p Halikonlahti (J. Heinonen), 1.4. 4 Rihtiäniemi (J. Sillanpää ym.). Mietoistenlahdella suuri kerääntymä 2.—3.5. 560 (R. Karlson, S. Kallio).

JOUHISORSA (*A. acuta*)
Kevään ensimmäiset 1.4. Jurmo 1/1, 6.4. Rihtiäniemi 2m (VMu), 24.4. Paimionlahti 30 (MY), 30.4. Halikonlahti 35 (JE) ja Mietoistenlahti 40 (S. Kallio). Viimeinen 1.6. Paimionlahti 1k (MY).

TAVI (*A. crecca*)
2.4. Halikonlahti 3p (K. Grönqvist), Parhaiten 22.4. Mietoistenlahti 440 (JHe) ja Tai Kolkanaukko 450 (TVe), 24.4. Paimionlahdella leppoisa lukema 1250p (M. Eloranta) ja 2.5. Mietoistenlahdella 520p (R. Karlson).

SINISORSA (*A. platyrhynchos*)
Suurin kertymä 24.4. Paimionlahti 350 (M. Eloranta).

HEINÄTAVI (*A. querquedula*)
Ensimmäinen jo 16.4. Paimionlahti 1k (DB, KR, MY). Laji oli todella vähissä, ei kahta-kolmea suurempia määriä.

LAPASORSA (*A. clypeata*)
Ensimmäiset 8.4. Jurmossa 2, 10.4. 1k1n Mietoistenlahdella (MT). Eniten 30.4. ja 8.5. Halikonlahdella 40 (JE), sekä 3.5. Mietoistenlahdella 40 (S. Kallio).

PUNASOTKA (*Aythya ferina*)
Ensimmäiset 1.4. Tur Satama 2p ja Rihtiäniemi 1k (J. Sillanpää). Lajia nähtiin Jurmossakin — 12.4. 2! Suurin kerääntymä 18.4. Halikonlahti 70.

TUKKASOTKA (*A. fuligula*)
Ensimmäiset 26.3. Jurmo 1 ja 27.3. Kaa Kuusistonsalmi 1k (JN, JK). Huippua Mietoistenlahden 890p 2.5. (R. Karlson) ja n. 1500p (JK) 5.5., jolloin myös Halikonlahdella 450 (S. Kallio).

LAPASOTKA (*A. marila*)
Ensimmäinen 22.4. Kaa Kuusisto 3p (DB), seuraavat 27.4. Rihtiäniemi 2m (KH). Parhaatkin parvet pieniä: 3.5. Mietoistenlahti 26 (S. Kallio) ja 14.5. Uus Liesluoto 6+25m (EG). Viimeinen: 30.5. Halikonlahti 1n (S. Kallio).

HAAHKA (*Somateria mollissima*)
Maaliskuussa talvehtineet haahkat saivat seuraa: 12.3. Jurmo 61 ja 19.3. Rihtiäniemi 10 (S. Veistola), 19.4. Jurmo 7000p ja 10.4. Rihtiäniemi 3850m (T. Santamaa) olivat suurimmat ilmoitetut määrät.

ALLI (*Clangula hyemalis*)
Myös allien määrä lisääntyi maaliskuun puolivälissä: Jurmo 12.3. 39 ja Rihtiäniemi 23.3. 1p (KH). Yli tuhannen linnun summat: 20.4. Jurmo 1500, 1.5. Dra Högländ 1000p (MN) ja 4.5. Nau Käldinge — Pensar 1400 (VV). Vielä 9.6. lenteli alleja: Kem Mäsa 40NE (SA).

MUSTALINTU (*Melanitta nigra*)
Ensimmäiset 10.4. Rihtiäniemi 18m (T. Santamaa). Seuraavat 16.4. samassa paikassa 78m (J. Komi ym.). Paras muutto niin ikään Rihtiäniemestä: 7.5. 150 (HV). Viimeiset sen sijaan Jurmossa 9.6. n80m.

PILKKASIIPI (*M. fusca*)
Ensimmäinen 4.4. Rihtiäniemi 1m (KH), Jurmossa ensimmäiset vasta 18.4. Parhaat muutot: Rihtiäniemi 5.5. 147m (KH) ja 7.5. 256m (HV).

TELKKÄ (*Bucephala clangula*)
Talven ”jälkeen” 12.3. Jurmossa 3 ja 16.3. Nau Pensar 1m (VV). 5.5. Mietoistenlahti n1000p (JK). Muuton loppua Jurmo 2.6. 5m.

UIVELO (*Mergus albellus*)
Kevään ensimmäinen 25.3. Jurmo 1. Mantereella 31.3. Pern Saarenjärvi 1n (JKN) ja Ruissalossa 1m. Parhaita: 17.4. Uus Pitkälüoto 16p ja Esimo 5p (HV), 22.4. Esimo 10p (TVe) ja 30.4. Pitkälüoto 19p (HF). Viimeinen 12.5. Paimionlahti 1p (PT).

TUKKAKOSKELO (*M. serrator*)
18.3. Jurmossa 3 ja 1.4. Utö 3m (TVe), tosin tätäkin lajia nähtiin talvella. 1.5. Uus Vasikkari 127m (VMu), 6.5. Rihtiäniemi 159m (KH). Viimeiset 25.5. Par Väno 3m.

Taulukko 1. Muuttavana havaittujen hanhien, joutsenten ja kurkien viikkosummat keväällä 1988 Varsinais-Suomessa. Veckosummorna för flyttande gäss, svanor och tranor på våren 1988 i Egentliga Finland.

Viikko/Vecka	13	14	15	16	17	18	19	20	21	23	yht.
Alku	27.3	4.4.	11.4.	18.4.	25.4.	2.5.	9.5.	16.5.	23.5.		
Loppu	3.4.	10.4.	17.4.	24.4.	1.5.	8.5.	15.5.	22.5.	29.5.		
Cyg cyg	8	162	64	4	8	2	—	—	—	—	248
Ans fab	—	27	77	227	1239	—	—	—	—	—	1570
Ans ans	19	69	45	56	20	6	—	—	—	1	216
Ans sp.	—	42	32	8	736	4	—	—	—	—	822
Ans/Bra	—	10	—	—	110	—	—	—	—	—	120
Gru gru	—	291	197	122	114	68	6	2	10	—	810
Yht./Summa	27	601	415	417	2227	80	6	2	11	—	3786

**Sinisuohtauhan upeaa saalistusliittoa sai katsella niukalti.
Den blåa kärrhöken förekom sparsamt på våren.**

ISOKOSKELO (*M. merganser*)

Suurimmat määrät: 22.4. Mietoistenlahti 910 (JHe), 22.4. Mietoistenlahti 620 (M. Eloranta) ja 2.5. Mietoistenlahti 1350 (R. Karlson).

Petomuutto

Jurmon havainnot eivät sisälly yhteismääriin paitsi ampuhaukan osalta. Muihin lajeihin Jurmo ei tuo merkittäviä muutoksia.

MEHILÄISHAUKKA (*Pernis apivorus*)

Ensimmäinen 7.5. Paimionlahdella 1m (MY). Viimeinen jo 21.5. Pai Tanisi 1m (SA).

MERIKOTKA (*Haliaetus albicilla*)

Havainnot saatiin mukavasti — yhteensä 25 yksilöä. Kaikki havainnot: 12.3. Kustavissa 2 (M. Soikkeli) sekä Paimionlahdella 1 NE (MY), 20.3. Rihtniemi 1m (A. Innola), 31.3. Rauvola 1 ad NW, 1.4. Rihtniemi 1 subad (J. Sillanpää), 6.4. nähtiin Rauvolassa 1 W klo 15.55 ja 2—3kv N klo 16.30. Samana päivänä Ruissalon Veneveistämöllä muutti 1N klo 16.15. (T. Lineri). Myös seuraavana päivänä nähtiin Veneveistämöllä 1m (JLa, HV), 9.4. Paimionlahti 1 ENE klo 12.05. (KR, DB, MY), mahdollisesti

sama lintu nähtiin Pai Vista 1N klo 13.20 (SA). 10.4. Paimionlahti 1 ad W (JJN) ja 13.4. taas Paimionlahdella 1 (AF, TN), 18.4. Mietoistenlahti 1S (E. Lehkoinen), 23.4. Kus Laupunen 2SW 1N (AS) ja 24.4. 1 subad N. 25.4. Iniön Kolko 1 ad (ET), 27.4. samassa paikassa 2 juv-subad. 28.4. Mietoistenlahti 1m (A. Uotila), 30.4. Uus Pitkälüto 1 subad kiert. (HF) ja 1.5. Laupunen 1 subad kiert. Viimeiset 19.5. Lemun keskusta 2 ad NE (AS).

RUSKOSUOHAUKKA

(*Circus aeruginosus*)

Noin 41 yksilöä nähtiin, joista 9 muutolennessa. Ensimmäinen Paimionlahdella 1k p 9.4. (KR, DB), 10.4. nähtiin jo eri paikoissa yht. 3m1p Parhaat määrät 14.5. Otajärvellä 2k2n p (VMu) ja Tai Kolkanaukolla 3k3n p.

SINISUOHAUKKA (*C. cyaneus*)

Ensimmäiset vasta 8.4. 1k m Ruissalo (JLa) ja 2n p Paimionlahti (T. Lineri). Kevään aikana nähtiin 34 yksilöä, kolmea enempää ei kerralla nähty. Viimeinen 21.5. Dragsfjärdissä 1m (MJS).

VARPUSHAUKKA (*Accipiter nisus*)

Yhteismäärä 110 väliltä 19.3.—6.5. Yli kymmenen linnun ei päästy, paras määrä 10m Par Våno 30.4. (MY, PT).

HIIRIHAUKKA (*Buteo buteo*)

Ensimmäinen nähtiin taas 12.3. Paimionlahdella 1 NE (MY). Mainittakoon seuraava, joka nähtiin 27.3. Tur Satamassa SE klo 11.30. (JNo, MT) ja Kaa Sauhuvuorella E klo 12.07. (JJN, JK). Hiirihaukkoja nähtiin keväällä vain 86 yksilöä, paras päivä 8.4. Ruissalo 6m (JLa). Viimeinen muuttava 6.5. Dra, Vännössä (AST).

PIEKANA (*B. lagopus*)

Piekanoja nähtiin 201 ajalla 8.4.—14.5. Kolmessa paikassa 8.4. yht. 6m. Viimeiset 14.5. Uus Kuivinrauma 1m (EG) ja Mie Pyhe 1p (EG). Parhaat muutot: 16.4. Rauvolassa 15m kahdessa tunnissa (HV) ja Rihtniemi 36m (P. Alho ym.) 23.4. Rihtniemessä 23m (T. ja M. Santamaa) sekä 30.4. Par, Vänoassa 21m (+Buteo sp. 19m) (MY, PT).

BUTEO/PERNIS

Määrittämättömiä "Buzzardeja" nähtiin 62 yksilöä, joista 58 huhti- ja 4 toukokuulta.

MAAKOTKA (*Aquila chrysaetos*)

Kolme havaintoa: 12.3. Kustavi 1 (M. Soikkeli), Pern Kestrik 1 2kv talvesta pitkälle maaliskuuhun (JKN) ja 10.4. Paimionlahdella 1 juv m (N. Satola, R. Mäki).

KALASÄÄSKI (*Pandion haliaetus*)

Havainnot ilmoitettiin 18 yksilöstä. Ensimmäinen 10.4. Halikonlahti 1p (JJN). Seuraava nähtiin vasta 16.4.

TUULIHAUKKA (*Falco tinnunculus*)

31.3. kahdella taholla, Paimionlahti 1m (MN) ja Rauvola 1m (K. Ruuskanen). Kolme kertaa nähtiin 2 lintua kerralla. Kevään yhteismäärä oli 28, joista viimeinen jo 1.5. Kus Laupunen 1m (AS).

AMPUHAUKKA (*F. columbarius*)

Maaliskuun havainnot: 13.3. 1p Lemu (JNo, T. Lineri), 20.3. Lie, Kaskala 1p (MY) ja Rauvola 1m (JK, JJN). Yhteensä ampuhaukkoja nähtiin mukavasti, 30 yksilöä. Paras päivä oli 23.4., jolloin näkyi neljässä paikassa yht. 6 lintua. Jurmossa nähtiin keväällä 14 ampuhaukkaa, mikä nostaa yksilömäärän peräti 44 yksilöön.

NUOLIHAUKKA (*F. subbuteo*)

Havainnot saatiin seitsemästä yksilöstä, joista vain yksi oli muuttava. Näin ollen nuolihaukan muutosta ei ole paljon kerrottavaa. Mantereen ensimmäiset nähtiin vasta 4.5. Paimionlahdella 2p (MY) (Jurmossa 30.4.).

Punajalkaviklo teki uuden kevätmuuttoennätyksen: 31.3.
Rödbenan gjorde ett nytt ankomstrekord: 31.3.

Kana- ja kurkilinnut

RIEKKO (*Lagopus lagopus*)
Havaintoja kahdelta paikalta: 20.3. Mas Vajosuo 1–2 (ET) ja 7. ja 14.5. äänihavaintoja Lai Iso-Höölö (EG).

PELTOPYY (*Perdix perdix*)
Ainoat 27.3. Pöy Juotola 3 (Tve).

LUHTAKANA (*Rallus aquaticus*)
18.5. Lai Otajärvi 1Ä (VMu).

RUISRÄÄKKÄ (*Crex crex*)
31.5. Halikonlahti 1Ä (J. Tittonen).

LIEJUKANA (*Gallinula chloropus*)
Havaintoja ainoastaan Halikonlahdelta, missä 10.5. lähtien 1–2 (S. Sällylä ym.).

NOKIKANA (*Fulica atra*)
Ensimmäinen 28.3. Kaa Littoistenjärvi 1. Halikonlahdella 11.4. 190 ja 17.4. 250 (S. Sällylä).

KURKI (*Grus grus*)
Kurjet menivät keväällä 1988 jostain aivan muualta, Varsinais-Suomessa nähtiin vain n. 810 lintua. Sen sijaan esim. Tringan alueella nähtiin normaalia enemmän kurkia — n. 8500.

Muutto jakautui huhtikuussa melko tasaisesti eri viikoille, tosin paras summa laskettiin jo 4.—10.4. (kts. taulukko 1). Ensimmäinen kurki oli 2.4. Pern Torkkila 1p (JKN). Ensimmäiset muutavat (3 yks.) menivät Paimionlahden ohi 4.4.

Parhaat muutot: 10.4. Paimionlahdelta 79m ja Rauvolassa a41m (MNI), 16.4. Pern Saarenjärvi 71m (JKN), 30.4. Paimionlahti 50m (KR) ja 2.5. Kaa Littoinen a44m (KR).

Viimeiset 24.5. Par Mustfinn 8m ja 26.5. Paimionlahti 2m ja 3 kiert. (MY). Vihoviimeinen Jurmossa 28.5. 1m (PT). Mainittakoon myös huhtikuun pohjoistuulten pelästättämät parvet: 9.4. 6S Paimionlahti (MY, KR) ja Piikkiönlahti 21.4. a21S (PT).

Kahlaajalinnut

MERIHARAKKA (*Haematopus ostralegus*)
Ensimmäiset 12.4. Jurmo 8p ja 13.4. Pyh Rihtniemi 1. Suurimmat parvet 16.4. Rihtniemi 66m (P. Alho, H. Klemola ym.), 2.5. Nau Klobbskärs fjärden 70m+60m (VV) ja 24.5. Jurmo 70.

PIKKUTYLLI (*Charadrius dubius*)
Ensimmäinen 18.4. Halikonlahdella (V. Partanen).

TYLLI (*C. hiaticula*)
Ensimmäiset 30.3. Nau Bergskär 1m (VV) ja 31.3. Tur Ruissalo 1 (JLa). Jurmossa 8.4. 28. Viimeinen muuttava 2.6. Mie Mynälähti (MT).

KAPUSTARINTA (*Pluvialis apricaria*)
Ensimmäinen 30.3. Tur Rauvolanlahti 1 (J. Saarnio), seuraava 1.4. Lemu 1p (JK). Päämuutto 8.5., jolloin Halikonlahdella 660 ja Nousiaisten pelloilla 500p (JLa). 9.5. Halikonlahdella vielä n300. Viimeiset 29.5., jolloin 15m Kaa Kuusisto (MP).

TUNDRAKURMITSA (*P. squatarola*)
Ensimmäiset 14.5. Dra Ekhamn 4 (PL, S. Lindholm). Eniten 29.5. Jurmo 1p300m (ja 1050 isoa kahlaajaa).

TÖYHTÖHYYPÄ (*Vanellus vanellus*)
Ensimmäinen 5.3. Mynämäki (E. Lehtikoinen). Seuraavat vasta 25.3. Nau Kältinge (VV). Suurimpia määriä 1.4. Lemu 180m (JK) ja 9.4. Paimionlahti 256m (MY, KR).

ISOSIRRI (*Calidris canutus*)
27.5. Jurmo 5 ja 5.6. 4.

PULMUSSIRRI (*C. alba*)
Ei kevähavaintoja Jurmon ulkopuolelta. Jurmossa 27.5. 5.

PIKKUSIRRI (*C. minuta*)
21.5. Pai Puhdistamo 1 (DB) ja 10.6. Mie Mynälähti 1 (MT) ainoat havainnot.

LAPINSIRRI (*C. temminckii*)
Ensimmäinen 7.5. Rihtniemi 1 (J. Silanpää, T. Lindbom ym.). Päämuutto 21.5., jolloin Pai Puhdistamo 13 (MY), Tur Rauvola 9 (Ville Kirstilä) ja Jurmo 12. Viimeinen 15.6. Rauvolassa (JL).

KUOVISIRRI (*C. ferruginea*)
Ainoa havainto Jurmosta: 23.5. 1p ja 1N.

MERISIRRI (*C. maritima*)
Jurmossa 18.4. 2.

SUOSIRRI (*C. alpina*)

Aika vähissä. Jurmossa 7.4. 2p ja 23.5. 120p32m. Mantereen ensimmäinen 17.4. Halikonlahdella.

JÄNKÄSIRRIÄINEN

(*Limicola falcinellus*)

Mantereen ainoa havainto: 11.6. Halikonlahti 1 (HH).

SUOKUKKO (*Philomachus pugnax*)

Ensimmäiset 30.4. Paimionlahti 1 (R. Mäki) ja Pai Puhdistamo 1 (KR). Päämuutto 12.5. ja 14.5., jolloin Mynälähdellä 190 sekä 15.5. Paimionlahdella 105 m/p (PT).

JÄNKÄKURPPA

(*Lymnocyptes minimus*)

Ensimmäiset 24.4. Paimionlahti 2 (H. & O. Assinen, M. Eloranta). Seuraavat 1.5. useassa paikassa.

TAIVAANVUOHI (*Gallinago gallinago*)

Ensimmäiset 1.4.: Jurmo 1, Mietoistenlahti 1 (J. Boman), Paimionlahti 1p (R. Mäki, N. Satola), Rauvolanlahti 3 (Heimoranta) ja Utö 1 (JPY ym.). Päämuutto 25.4., jolloin Paimionlahdella 104 (Annika Forsten, Tapani Numminen).

LEHTOKURPPA (*Scolopax rusticola*)

27.3. Jurmossa jälkiä ja Ruissalossa 1 (M. & K. Vainio), maaliskuun puolella myös Nau Käldinge 30.3. 2p (VV).

MUSTAPYRSTÖKUIRI

(*Limosa limosa*)

Kaikki havainnot: 23.4. Piikkiölahti 1 (T. Lindroos, H. Kormanen), 24.4. Paimionlahti 1 (H. & O. Assinen, M. Eloranta), 24.4. Pai Puhdistamo 1, 28.4. Sal Halikonlahti 1 (monet) ja 14.5. Jurmo 1.

PUNAKUIRI (*L. lapponica*)

Ensimmäiset 19.4. Paimionlahti 1 (Irene Routio & Matti Valta) ja 24.4. Rihtniemi 1 (T. Santamaa ym.). Kevään päämuutto 14.5., jolloin Halikonlahti 730, Mynälahti 28, Rihtniemi 92, Dra Högländet 37 ja Uus Liesluoto 120 eli yhteensä 1007. Jurmossa 29.5. myös 560m. Viimeiset 9.6., jolloin Paimionlahdella 100m.

PIKKUKUOVI (*Numenius phaeopus*)

27.4. Rihtniemi 2m (KH) ja 29.4. Pai Puhdistamo 1 (MY) aloittivat muuton. Päämuutto 8.5. Rihtniemessä 65m. viimeinen 24.5. Rihtniemessä.

ISOKUOVI (*N. arquata*)

Ensimmäiset 2.4. Paimionlahti 1 (DB), seuraavat 8.4. Paimionlahdella ja Mynälähdellä. Huippu 22.4., jolloin Rihtniemessä 341m (Tve, H. Klemola, P. Alho). Jurmon paras muutto 30.4., jolloin 3p286m. Viimeinen 1m Rihtniemessä 6.6.

MUSTAVIKLO (*Tringa erythropus*)

Ensimmäiset huhtikuun puolella 29.4. Kaa Kuusisto 1 (K. & J. Rainio) sekä 30.4. Halikonlahti 4. Suurin määrä, 15, Raisionlahdella (EG). Viimeinen 27.5. Rauvolanlahdella.

PUNAJALKAVIKLO (*T. totanus*)

Ensimmäiset maaliskuulta: 31.3. välillä Nau Berghamn — Kor Utö 1 lähti jäältä (Tom Lindbom, Tve) ja samana iltana 1ä Utössä (samat). Uusi Varsinais-Suomen kevätmuuttoennätys, aiempi oli 6.4. Suurin kertymä 50 Jurmossa 24.5.

VALKOVIKLO (*T. nebularia*)

16.4. Paimionlahti 1 (A. Forsten, T. Numminen) oli ensimmäinen ja 23.4. Jurmo 1 oli toinen, 30.4. lintuja oli jo useissa paikoissa. Päämuutto jo 1.5., jolloin sekä Pern Saarenjärvi että Tur Ävik 16p. Viimeinen 10.6. Mynälähdellä.

Taulukko 2. Muuttavien kahlaajien viikkosummat keväällä 1988 Varsinais-Suomessa sekä paras muuttopäivä. Viikot kuten taulukossa 1.

Veckosummorna för flyttande vadare på våren 1988 i Egentliga Finland samt vårens bästa flyttningdag.

Viikko/Vecka	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	Bästa dagen Paras päivä	
	Hae ost	—	—	—	1	221	596	1356	88	44	1	8	—	—	2.5.
Cha dub	—	—	—	—	2	1	11	4	5	—	1	—	—		
Cha hia	—	2	8	3	2	7	23	8	6	1	2	13	—	30.4.	7
Plu apr	—	1	26	2	16	7	809	2675	465	—	15	—	—	8.5.	1211
Plu squ	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	—	—	—	22.5.	8
Van van	3	942	427	365	98	89	29	14	12	—	—	—	—	1.4.	446
Cal tem	—	—	—	—	—	—	—	1	7	42	—	—	—	21.5.	33
Cal min	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1		
Cal alp	—	—	—	—	1	—	2	3	—	—	—	—	—		
Lim fal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Phi pug	—	—	—	—	—	—	199	369	619	74	—	—	—	14.5.	339
Cap gal	—	—	42	32	36	189	118	13	43	—	—	—	—	25.4.	104
Sco rus	—	2	9	2	1	—	—	3	—	—	—	—	—		
Lym min	—	—	—	—	—	2	7	1	—	—	—	—	—		
Lim lim	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—		
Lim lap	—	—	—	—	1	1	—	396	1286	—	—	—	—	14.5.	1007
Num pha	—	—	—	—	—	3	36	114	17	1	—	—	—	8.5.	77
Num arq	—	—	2	85	1567	1057	488	51	9	—	—	1	—	22.4.	711
Tri ery	—	—	—	—	—	5	5	10	43	3	1	—	3	14.5.	43
Tri tot	2	—	—	1	13	23	93	40	1	1	1	—	—	30.4.	40
Tri neb	—	—	—	—	—	6	87	36	43	3	1	—	1	1.5.	54
Tri och	—	—	1	1	20	5	20	3	4	—	—	—	—	30.4.	17
Tri gla	—	—	—	—	—	—	66	552	778	62	4	—	1	12.5.	420
Tri hyp	—	—	1	1	—	—	36	18	8	—	—	—	—	3.5.	15
Are int	—	—	—	—	—	—	5	14	—	—	—	—	—	7.5.	12
Pha lob	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	5	—	—		

METSÄVIKLO (*T. ochropus*)

Ensimmäiset 6.4. Jurmossa ja 7.4. Tur Ävikissä (E. Jokinen), niitä seuraava vasta 14.4. Pyh Polttilassa (VM). Päämuutto 30.4., jolloin mm. Par Väno 13m(2a). Viimeiset 15.5. Paimionlahdella ja Jurmossa.

LIRO (*T. glareola*)

Ehti huhtikuussa: 30.4. Sal Halikonlahti 1 (H. Minn, V. Knuutila). Päämuutto 14.5., Halikonlahdella 180p. Jurmon paras muutto 21.5. 110 ja viimeinen lintu 1.6.

RANTASIPI (*Actitis hypoleucos*)

8.4.—10.4. Sal Halikonlahti 1 (Mikko Ahti; T. Numminen, A. Forsten ym.) — uusi Varsinais-Suomen kevätmuuttoennätys! Seuraavat normaalisti kuun lopussa. Päämuutto toukokuun alussa.

KARIKUKKO (*Arenaria interpres*)

Tuli Jurmoon 30.4. Mantereen ensimmäiset: 3.5. Tur Rauvolanlahti 1 (JK) ja 5.5. Rihtniemi 1p. Vähistä ilmoitetuista havainnoista on vaikeata saada kuvaa muutosta. Rihtniemen huippu 12 7.5. ja Jurmon 25 24.5.

VESIPÄÄSKY (*Phalaropus lobatus*)

Ensimmäinen 19.5. Halikonlahdella, jossa 20.—28.5. 3. Jurmosta mainittakoon 20.5. 5 ja 3.6. 1m.

Kihuista tikkoihin

MERIKIHU (*Stercorarius parasiticus*)

Ennätys jälleen: 9.4. Rihtniemi 1m (T. Santamaa ym.), edellinen Varsinais-Suomen ennätys oli 10.4. Seuraava Rihtniemessä vasta 2.4., Jurmon ensimmäinen 27.4. 2m. Päämuuttoa Rihtniemessä 7.5. menneet 5m. Viimeiset kesäkuun alussa: 1.6. Paimionlahti (MY) ja 9.6. Halikonlahti (A. Nyman ym.).

PIKKULOKKI (*Larus minutus*)

Ensimmäinen Halikonlahdella 29.4. 1 ad (Tve ym.), seuraava Mynälähdellä 30.4. Halikonlahden päämuutto tapahtui 13.5., jolloin 60 lintua. Otajärvellä oli 25.5. jo 20 paria.

NAURULOKKI (*L. ridibundus*)

Ensihavainto: 12.3. Tur Ruissalo 1 (P. Alho, J. Helstola). Suurimpia määriä: 2.4. Tur Satama 1150p, 8.4. Tur Topinoja 1000p, 16.4. Rihtniemi 4600m, 18.4. Mynälähti 800p ja 19.4. Tur Ävik 1600p.

KALALOKKI (*L. canus*)

Jurmossa 12.3. 24. Suurimpia määriä: 28.4. Rihtniemi 210m ja 18.4. Mynälähti 200p. Otajärvellä 14.5. vielä 11m.

Taulukko 3. Kahlaajien viikkosummat Jurmossa keväällä 1988.

Viikot kuten taulukossa 1.

Veckosummorna för vadare på Jurmo fågelstation på våren 1988.

viikko	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Hae ost	—	—	—	28	205	279	105	90	272	315	192
Cha dub	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
Cha hia	—	6	63	21	65	73	31	26	93	88	131
Plu apr	—	—	9	4	63	3	3	28	4	2	—
Plu squ	—	—	—	—	—	—	—	—	131	571	388
Van van	35	89	85	47	74	61	31	23	74	44	91
Cal can	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Cal alb	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Cal tem	—	—	—	—	—	—	—	—	29	20	—
Cal fer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Cal mar	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Cal alp	—	—	3	1	31	18	6	12	69	265	64
Lim fal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Phi pug	—	—	—	—	—	—	—	59	17	7	1
Cap gal	—	1	21	8	66	85	7	8	15	18	13
Sco rus	1	6	3	5	6	11	—	3	6	—	3
Lim lap	—	—	—	—	—	—	—	190	4	560	1
Num pha	—	—	—	—	1	11	1	24	—	—	—
Num arq	—	—	—	4	53	118	1	3	1	4	—
Tri ery	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—
Tri tot	—	—	—	—	6	45	56	88	198	295	156
Tri neb	—	—	—	—	1	21	13	3	1	—	2
Tri och	—	—	1	1	6	17	1	1	—	1	—
Tri gla	—	—	—	—	—	1	6	124	208	27	3
Tri hyp	—	—	—	—	—	1	4	4	1	4	4
Are int	—	—	—	—	—	1	—	34	71	114	88
Pha lob	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	4
Num sp	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—
PK	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	2
KK	—	—	—	—	1	1	—	12	7	—	—
IK	—	—	—	—	—	—	13	—	—	1950	200
V/K	—	—	—	—	—	—	—	900	—	—	—

SELKÄLOKKI (*L. fuscus*)

Ensimmäiset Rihtniemessä 23.3. 3p (KH) sekä 28.3. 2m (KH). Ruissalon ensimmäinen 29.3. Ei suuria kertymiä.

HARMAALOKKI (*L. argentatus*)

Harmaalokkeja retkeili maisemissa maaliskuun alussakin: esim. 6.3. Nau Brokonskär 10p ja 8.3. 40p (VV), 9.3. Tur Satama 5m (JK) ja 12.3. Jurmo 115. Eniten 4.5. Halikonlahdella 500p.

MERILOKKI (*L. marinus*)

Ensimmäiset 4.3. Tur Satama 2m (JK) ja 5.3. Nau Brokonskär 1p (VV), Jurmossa 12.3. jo 48. Siellä 7.4. peräti 140 lintua.

RÄYSKÄ (*Sterna caspia*)

Muuton alku: 16.4. Pyh Rihtniemi 1 (P. Alho, H. Klemola ym.) ja Uus Pitkäluoto 1 (JL.a). Suurin määrä 19p Uus Kuljussa 1.5. (VM).

KALATIIRA (*S. hirundo*)

Ensimmäinen Jurmossa 21.4. Mantereen ensimmäiset Piikkiönlahdella, jos-

sa 2p 27.4. (JPY) ja 1m 28.4. (PT). Ei suuria määriä.

LAPINTIIRA (*S. paradisaea*)

28.4. Nau Klobbskärsfjärden 2m (VV) ja Jurmo 1 ainoat huhtikuiset. 24.5. Jurmossa 85.

Sterna hirundo/paradisaea

Kevään paras tiiramuutto 545m Rihtniemessä 7.5. (P. Alho, J. Sillanpää ym.).

MUSTATIIRA (*Chlidonias niger*)

Kaikki harvat havainnot: 15.5. Paimionlahti 1 (PT), 16.5. Piikkiönlahti 1 (DB), 17.5. Kaa Kuusisto 1 (JJN), 20.5. Sal Halikonlahti 1, 25.5. Halikonlahti 1 (K. Kuusisto) ja 27.5. Raisionlahti (HF).

RUOKKI (*Alca torda*)

Ensimmäiset 31.3. Aspö — Utö 6p (JPY, Tve, H. Klemola ym.). Päämuutto 24.4., jolloin Rihtniemessä 37m.

RISKILÄ (*Cephus grylle*)

31.3. Kor merellä 1 (H. Klemola, Tve ym.).

Merikihukin paransi ennätystään yhdellä päivällä. Havainnot päämuutosta jäivät vaisuiksi.

Labben förbättrade sitt ankomstrekord med en dag.

UUTTUKYYHKY (*Columba oenas*)
Ensihavainnot maaliskuun alusta: 5.3. Pai Vista 3p (SA) ja 6.3. Rai Vanto 1 (MY).

SEPELKYYHKY (*C. palumbus*)
Muuton alku: 12.3. Pii Tuorla 1m (JPY), seuraavat 20.3. Lemussa (JK) ja Mietoissa. 8.4. Jurmossa 230m.

TURKINKYYHKY (*Streptopelia decaocto*)
Yksi muuttohavainto: 20.5. Jurmo 1. Muut havainnot Turun paikallisista linnuista.

TURTURIKYYHKY (*S. turtur*)
20.5. Jurmo 1 ainoa havainto.

KÄKI (*Cuculus canorus*)
Vasta 7.5. Tur Rauvola 1p (JLa).

SARVIPÖLLÖ (*Asio otus*)
18.3. Jurmo 1 (JPY) ja 4.4. 1m.

SUOPÖLLÖ (*A. flammeus*)
Muutama havainto: 28.3. Rihtniemi 1 (KH), 18.4. Tur Yo-Kylä 1 (HF), 27.4. Rihtniemi 1 (KH) ja 13.5. Tarvasjoki (P. Lempa).

KEHRÄÄJÄ (*Caprimulgus europaeus*)
Havaintoja ei ilmoitettu yhdestäkään linnusta. Ei kai sentään näin huonosti ole kehrääjäjankään laita?

TERVAPÄÄSKY (*Apus apus*)
9.5. Jurmo 1m sekä 14.5. Rihtniemi 1m ja Rauvolanlahti 6 avasivat muuton. 15.5. Halikonlahdelta laskettiin jo 300.

HARJALINTU (Upupa epops)
30.4.—1.5. Jurmo 1p (O. Kivivuori, A. Vapaavuori, E. Yli-Paunula, O. Vesikko).

KÄENPIIKA (*Jynx torquilla*)
26.4. Jurmo ensimmäinen, 30.4. toinen Uus Kammela 1ä (HF) ja kolmas Tur Ruissalo (Örtman).

HARMAAPÄÄTIKKA (*Picus canus*)
PALOKÄRKKI (*Dryocopus martius*)
KÄPYTIKKA (*Dendrocopos major*)
PIKKUTIKKA (*D. minor*)
Ei kevätvaellusta.

POHJANTIKKA (*Picoides tridactylus*)
Yksi havainto: 8.4. Tur Ruissalo, Kuuva 1 (K. Salo).

Varpuslinnut

KANGASKIURU (*Lullula arborea*)
Kevään 15 lintua keskittyivät voimakkaasti huhtikuun alkuun: 25.3. Jurmo 1m, 1.4. Lemu 2m (JK), 1.4. Rihtniemi 2 (Tahvo Santamaa, Jukka Sillanpää, Anna Innola), 1—3.4. Utö 2p, 4.4. 1p (JPY, TVE ym.), 2.4. Rihtniemi 1m (VM ym.), 2.—4.4. Nau Trunsö 2p (MY), 4.4. Rihtniemi 1m (T. Santamaa, H. Rantanen, L. & P. Pöyhönen), 5.4. Rauvola 1m (R. Pönni), 6.4. Rauvola 1m (P. Laaksonen), 7.4. Kaa Kuusisto 1m (EG) ja 30.4. Rihtniemi 1m (JNo, T. Lindbom ym.).
Pesimäkautta edustaa ainakin 14.5. Myn Aulijärvi 1Ä (VS).

KIURU (*Alauda arvensis*)
Ensimmäiset kiurut tulivat Varsinais-Suomeen 6.3.: Naantali, Vanto 9p (JNo, JPY, KR, MT, MY ym.), Mynämäki 1 (Tapio Eeva) ja Tur Yo-kylä 1N (HF).
Ainoat yli sadan linnun päivät: 31.3. Pern Saarenjärvi 150 m/p (JKN), 1.4. Utö 100p (TVE ym.) ja 2.4. Jurmo 80p40m.

TUNTURIKIURU (*Eremophila alpestris*)
Tunturikiuruja nähtiin vain ja ainoastaan Jurmossa: 12.3. 1 ja 13.3. 4 (A. Kalkusalo ym.), 26.—27.3. 4 (Ari Vienonen, S. Neuvonen, S. Kallio) ja 4.4. 2 (P. Alho ym.).

TÖRMÄPÄÄSKY (*Riparia riparia*)
Myöhäisin pääsky: 7.5. Raisonlahti 1p (JLa) ja 9.5. Masku Sorakuopat 1 (EG) ensimmäiset havainnot. Ainoa parempi lukema 22.5. Sal Halikonlahti n100 p (JNo ym.), tosin osa linnuista lienee paikallista kantaa. Viimeinen ilmoitettu muutti 9.6. Jurmossa.

HAARAPÄÄSKY (*Hirundo rustica*)
Ensimmäinen ehti ennen vappua: 30.4. Tai Kolkanaukko 1p (JNo, T. Lindbom ym.). Vapunpäivältä kolme havaintoa: Paimionlahti 1m (MY), Tur Perno 1N (MT) ja Ävik 1p (J. Kivelä); 2.5. jo useita. Paras laskentatulos: 22.5. Jurmo 80. Viimeinen muuttohavainto saaristossa 4.6. Jurmo 1m.

RÄYSTÄSPÄÄSKY (*Delichon urbica*)
Räystäspääsky saapui samana päivänä kuin haarapääskykin: 30.4. Dra Stusnäs 4 — 5p (MN, N. Satola) ja 30.4. Paimionlahti 1m (R. Mäki). Suurimmat luekmat kirjattiin Paimion Puhdistamolla 22.5. 100 m+p (PT); samana päivänä oli Jurmossakin 60. Muutto jatkui kesäkuun puolelle: 2.6. Jurmo 9m.

METSÄKIRVINEN (*Anthus trivialis*)
Ensimmäinen viikon keskiarvoa (19.4.) myöhässä: 26.4. Jurmo 1. Seuraava 29.4. Paattinen 1m (JK). Vapunaattona oli Jurmossa jo 20p19m, mutta mantereella vain Kus Laupunen 2m (AS) ja Mietoistenlahti 1ä (S. Kallio). Laji yleistyi kuitenkin nopeasti toukokuun alussa, ja huippu oli jo 4.5. Rihtniemi 48m (P. Alho ym.). 9.6. Jurmossa vielä 1m.

NIITTYKIRVINEN (*A. pratensis*)
Tunnustelijat saapuivat huhtikuun puolella: 26.3. Jurmo 1 sekä 31.3. Rauvola 2 (P. Vihanto), Utö 1p (JPy, TVe ym.), Ruissalo 1p (Ari Laine) ja Halikonlahti 1m (M. Suominen, J. Kivelä). Aprillipäivänä laskettiin yhteensä 39 lintua kahdeksalla paikalla.
Ainoa yli sadan linnun päivä: 30.4. Jurmo 120p8m.

LAPINKIRVINEN (*A. cervinus*)
Seitsemän havaintoa: 14.5. Mietoistenlahti 1 (Tarmo Nurmi, K., J. & V. Salonen), 19.5. Paimionlahti 1 (MY), 22.5. Mietoistenlahti 1k (MT, Ismo Lahtonen), 24.5. Jurmo 2, 25.5. Iniö 1m (JJN), 30.5. Jurmo 1.

LUOTOKIRVINEN
(*A. spinoletta littoralis*)
Uskomattoman vähälukuinen! Ensimmäinen 1.4. Utö 2p (TVe, JPy), enimmäislään 27.4. Jurmo 5p.

KELTAVÄSTÄRÄKKI (*Motacilla flava*)
30.4. neljä havaintoa viidestä linnusta: Ruissalo 1 (M.A. Östman), Raisionlahti 2p (TL), Paimio Puhdistamo 1m (KR, DB), Sal Halikonlahti 1 (JKN, H. Lehto, S. Leveelahti, A. Keskinen). Kunnollista päämuuttoa ei havaittu edes Jurmossa, jossa sentään 14.5. 50. Viimeinen retkeilevä lintu 8.6. Jurmo 1m.

VÄSTÄRÄKKI (*M. alba*)
Vain kaksi lintua ehti maakuntaan maaliskuun puolella: 31.3.—2.4. Utö 1p (TVe ym.) ja 31.3. Rauvola 1m (P. Vihanto). 1.4. västäräkkejä havaittiin jo useilla

Sepelrastaita nähtiin peräti 30 yksilöä, yksi niistä Vänössä 30.4. Ringrasthanen pā Vänö.

paikoilla. 21.4. Jurmossa summattiin 100.

TILHI (*Bombycilla garrulus*)
Hujan hajan pitkin kevättä: 5.3. Kaa Hakala 15m (JK), 2.4. Paimionlahti 7p (DB), 1.4. Rihtniemi 11 (Tahvo Santamaa, Jukka Sillanpää, Anna Innola), 8.4. Pyh Polttila 8p (VM), 14.4. Pii Tuorla 8p (JPy), 26.4. Sauvo 35 (T. Numminen), 28.4. 21m Pii Keskusta (PT).

KOSKIKARA (*Cinclus cinclus*)
Viimeiset talvehtijat havaittiin maaliskuun alussa: 6.3. Ylä Kurjenrahka 1 (HH, RL) ja 10.3. Pern Latokartano 3 (HJ).

PEUKALOINEN
(*Troglodytes troglodytes*)
Ensimmäinen 31.3. Utössä, missä 2.4. peräti 7p (TVe ym.). Harvat havainnot painottuivat muutenkin alkukiriin huhitikuun alkupäivinä. Toukokuun ainoa havainto antaa jo atlasindeksejä: 7.5. Lai Otajärvi 1Ä (EG).

RAUTIAINEN (*Prunella modularis*)
Ainoat maaliskuiset: 13.3. Jurmo 1, 27.3. Kaa Kuusisto 1m (JK) ja 31.3. Utö 1p (TVe ym.). Muutto hidasta ja hajanaista, suurimmillaan 18.4. Jurmo 25. Viimeinen muuttaja 10.5. Jurmo 1m.

PUNARINTA (*Erithacus rubecula*)
Ensimmäiset luonnollisesti ulkosaaristosta: 26.3. Jurmo 4 ja 31.3. Utö 4p (JPy, TVe ym.). Utössä oli 1.4. jo 60p (JPy), mutta mantereen ensimmäinen löytyi vasta 3.4. — Rihtniemi 1p (Tahvo Santamaa). Vappuaaton hyönteissyöjähyöky toi komean määrän Jurmoon: 30.4. 600.

SATAKIELI (*Luscinia luscinia*)
Ensimmäinen 5.5.—6.5. Tur Aurajoki 1p, otettiin kiinni ja huomattiin kontrolliksi (Timo Pyyhtiä ym.). Seuraava 6.5. Pyh Nihtiö 1p (HV). 18.5. Jurmossa oli 12 lintua ja toukokuun lopussa Par Makeavesialtaalla lauleli yli 20 satakielestä (monet).

SINIRINTA (*L. svecica*)
Ensimmäiset 7.5. Jurmo 1, 12.5. Rihtniemi 1kn p (KH) ja 13.5. Jurmo 86. Todellinen runsastuminen tapahtui 14.5., jolloin mantereeltakin ilmoitettiin 18 lintua.

MUSTALEPPÄLINTU
(*Phoenicurus ochururos*)
Aika hyvä ”mulelikevät”, ainakin 23 eri lintua, jotka kaikki yhtä lukuunottamatta havaittiin ulkosaaristossa: 1.4. Iniö Jumo 1k (Ilkka Oksala), 1.—4.4. Utössä joka sorttia eli yht. 4 eri lintua (1 ad k, 1 2kv k, 1 n ja 1 np) (TVe, JPy ym.), 4.4. Jurmo 2, 20.4. Jurmo 1 (samoin 21.4. ja 25.4.), 25.—26.4. Pöytyä Lankkinen 1 ad k p (Henry Laine, TVe ym.). Toukokuussa havaintosarja Vänöstä: 1.5. 1 np p (JH), 3.5. 1k1n p, 4.—5.5. 1k, 6.5. taas 1k1n, mutta 7.5. 1 np (AL, RH). Viimeinen havainto erikoinen: 29.5. Jurmo 1.

LEPPÄLINTU (*P. phoenicurus*)
Huhtikuiset: 29.4. Jurmo 2 ja 30.4. Dra Vänö 2k+1kv p (JH). Mantereen ensimmäinen 2.5. Tur Ruissalo 1n (EG), tosin silloin oli Dra Vänössä jo 35p (AL, RH). Sata rikottiin 28.5. Jurmo 100.

PENSASTASKU (*Saxicola rubetra*)
Vain kaksi ennen vappua: 21.4. Jurmo 1 ja 30.4. Kus Laupusensalmi 1k p (AS, Mika Hemmilä). Parhaimmillaan 27.5. Jurmo 50.

KIVITASKU (*Oenanthe oenanthe*)

Ennen 19.4. tapahtunutta yleistymistä havaittiin vain 16.4. Paimionlahti 1m (KR) ja 18.4. Jurmo 5. Eniten Jurmossa toukokuun lopulla: 21.5. 50.

SEPELRASTAS (*Turdus torquatus*)

Kevään loppusumma kolmisenkymmentä yksilöä. Kakki havainnot: 17.4. Jurmo 3, 21.4. Pern as. 1p (JKN), 21. — n29.4. Sau Torikka 2 (EG ym.), 22.4.—2.5. Pyh Polttila parhaimmillaan 5k1n p (28.4.) "samassa pihapiirissä ilmeisesti samat yksilöt kylmän kauden" (VM). Ruissalon kartanolla 24.4. 1n (Henry Lehto), 25.—26.4. 1k1n (Ari Laine ym.) ja 27.—28.4. vielä 1n p (Arje Keskinen, JNo). Seuraavat sisämaasta: 25.4.—26.4. Pöytyä 1 kn p (TVe, J. Matikainen ym.), 27.4. Pern Torkkila 1p (JKN) ja 28.4. Ala Ilola 1 ad k p (TK). Loput huhtikuiset rannikolla: 30.4. Dra Vänä 1 — 2k (JH), 30.4. Par Vänä 1k p (PT, MY), 30.4. Uki Kammela 1k p (HF, H. Kormanen, T. Lindroos, R. Lumio), 30.4. Iniö Kolko 1—2p ja 1.5. 2—3p (ET, H. Hilke). Toukokuussakin havaittiin vielä muutama: 1.5. Pyh Rihtniemi 2k m (HV), 4.5. Rihtniemi 1k p (VM, P. Alho, H. Klemola, T. Lineri) ja 6.—7.5. Dra Vänä 1k (RH, AL ym.).

MUSTARASTAS (*T. merula*)

Ensimmäiset 24.3. Jurmo 2 ja 26.3. Pyh Polttila 1p (VM). Yleistyi nopeasti 27.3. alkaen ja jo huhtikuun alussa laskettiin mukavia päiväsummia: 2.4. Nau Trunsö 25p ja 4.4. 35p (MY) sekä 3.4. Utö 40p (TVe ym.). Eniten mustarastaita havaittiin kuitenkin huhtikuun lopun rastasyökköissä: esim. 26.4. Jurmo 70. Viimeiset muuttorastaat 10.5. Jurmo 3m.

RÄKÄTTIRASTAS (*T. pilaris*)

Kuten mustarastas, "räksä" yleistyi 27.3. Sitä aikaisempia hyvin vähän: 12.3. Jurmo 3, 13.3. Paimionlahti 1 (?), 20.3. Kaa Rauvola 1 laskeutui (TVe) ja 24.3. Paimionlahti 1 (PT). Parhaiten laskettiin vapun molemmin puolin: 28.4. Jurmo 100p123m, ja 3.5. Rihtniemi 415m (VM). Vielä 27.5. Jurmo 10m.

LAULURASTAS (*T. philomelos*)

Maaliskuunen tunnustelija Jurmossa 26.3.—31.3. (TVe, JPy ym.). Laulurastasin ehti yleistyä ulkosaaristossa ennen ensimmäistä mannerhavaintoa: esim. 3.4. Utö 30p (TVe ym.) ja vasta 6.4. Tur Ruissalo 1Ä (JL). Runsaimmillaan 21.4. Jurmo 300. Viimeiset 9.5. Jurmo 10m.

PUNAKYLKIRASTAS (*T. iliacus*)

Punakylkirastas noudatteli toisen pikurastaan, laulurastaan, aikataulua: 26.3. Nau Käldeinge 1 (VV) ja 31.3. Jur-

mo 3 ensimmäiset ulkosaaristohavainnot. 1.4. Utössä oli jo 15p (JPy, TVe ym.) kun ensimmäinen havaittiin mantteereella: Kaa Kesämäki 1Ä (MY).

Yhteismuuton tarkkailussa 23.4. laskettiin 356 punakylkeä, joista 329 Sär Nixorissa (siellä 18säksi 348 *Turdus sp:tä*) (Laine J. 1989). Jurmon paras notteeraus 1.5. 180p150m. Viimeinen Jurmossa jo 8.5.

KULORASTAS (*T. viscivorus*)

Maaliskuiset kulorastaat ovat harvinaisia: 27.3. Kaa Veitemäki 1m (JK) ja 31.3. Rihtniemi 1S (Markku Santamaa). Kaikki yli kymmenen linnun päivät Rihtniemestä: 17.4. 21m (VM, HF, Santamaa ym.), 30.4. 16m (JNo ym.), 3.5. 36 (VM).

PENSASSIRKKALINTU

(*Locustella naevia*)

Ensimmäinen 18.5. Jurmo 1, seuraavat 21.5. Paimionlahti 1Ä (MY, DB) ja Rauvola 1p (Ville Kirstilä).

VIITASIRKKALINTU (*L. fluviatilis*)

Ensihavainto varhain: 19.5. Jurmo 1 (JNo, AF, O. Kivivuori, T. Lineri).

RUOKOKERTTUNEN

(*Acrocephalus schoenobaenus*)

Myös ruokokerttunen tuli keskimääräistä aikaisemmin: 3.5. Ruissalo (JLa).

VIITAKERTTUNEN (*A. dumetorum*)

Viitakerttunen taas saapui keskiarvonsa mukaisesti 28.5. (Piha 1989).

LUHTAKERTTUNEN (*A. palustris*)

Ensihavainto viikkoa edellä keskimääräistä: 19.5. Jurmo 1, varhainen on myös 21.5. 1p Pii Hiirsalmi (MP).

RYTIKERTTUNEN (*A. scirpaceus*)

Varsin aikainen on myös rytikerttunen: 6.5. Rauvola 1p (JLa) ja 6.5. Mietoistenlahti 1Ä (K. Rainio, DB, S. Numminen).

RASTASKERTTUNEN

(*A. arundinaceus*) Rastaskerttunen ensihavainto 14.5. (Piha 1989). Jurmossa harvinainen: vuoden ainoa 31.5. 1.

KULTARINTA (*Hippolais icterina*)

Tavanomaisen myöhäinen: 18.5. Nau Seili 1Ä (HF) ja 19.5. Jurmo 2. Jurmosta laskettiin 28.5. 20.

KIRJOKERTTU (*Sylvia nisoria*)

Ainoa havainto: Jurmo 22.5. 1.

HERNEKERTTU (*S. curruca*)

2.5. Dra Vänä (RH ym.) ja 5.5. Jurmo 2 olivat ensimmäiset saaristossa sekä 8.5. Tur Perno 1Ä (MT) mantereella. Jurmon paras laskentatulokset 28.5. oli 40.

PENSASKERTTU (*S. communis*)

Pensaskerttu saapuu muutaman päivän hernekertun jälkeen. 6.5. Dra Vänä 2p (RH, AL), 10.5. Kor Jurmo 1, 11.5. Ruissalo 1p (JLa) ja 11.5. Kaa Liittainen 1Ä (KR) olivat ensihavainnot. Muutonhuippua edustaa 26.5. Jurmo 25.

LEHTOKERTTU (*S. borin*)

Ensimmäinen viikkoa seuraavaa aikaisempi: 7.5. Dra Vänä 1p (AL, RH ym.), 14.5. Paimionlahti 1 (R. Heimoranta), todellinen yleistymisen tapahtui vasta 18.5. Huima luku: 28.5. Jurmo 100.

MUSTAPÄÄKERTTU (*S. atricapilla*)

Ensimmäiset tulivat Jurmoon oikein joukolla: 30.4. Jurmo 6. Seuraavat vasta toukokuussa: 3.—5.5. Dra Vänä 1p (RH, AL), 4.5. Rihtniemi 1k p (P. Alho, H. Klemola, T. Lineri, VM) jne. Tämänkin kertun määrän arvioiminen on hankalaa: toisten mielestä saari voi kuhista lintuja, kun jollakin toisella voi olla hankaluuksia saada edes päivänpinnaa. 18.5. Jurmosta ilmoitetaan kuitenkin 30 yksilöä.

IDÄNUUNILINTU

(*Phylloscopus trochiloides*)

Varsinais-Suomessa harvinaisuus: 22.5. Hou Kivimo 1Ä (KR), 26.5. alkaen Kaa Kuusisto 1Ä (J. Matikainen, TVe, ym.), 27.5. Kor Jurmo 1, mutta 28.5. siellä oli peräti 4p. Viimeinen sisämaassa 1.6. Lai Otajarvi 1Ä (EG).

SIRITTÄJÄ (*P. sibilatrix*)

Ensimmäinen ehti 30.4. Jurmoon. Mantereella sirinä yleistyi muutamaa päivää myöhemmin: 3.5. Kaa Liittainen 1Ä (KR), 4.5. Ruissalo 1p (JLa) ja 4.5. Pii Toivonlinna (MP). Hyvien sirittäjämäärien saaminen on kiven takana. Parhaat yritykset: 14.5. Uus Lokalahti Vartsaari 6 (JS) ja Jurmon huippu 10.21. ja 29.5.

TILTALTTI (*P. collybita*)

Jurmo ensimmäinen 8.4. — kahta viikkoa kahdenkymmenen vuoden keskiarvoa ja manntta edellä: 23.4. alkaen Mietoistenlahti 1p (JLa ym.) ja 24.4. Kus Laupunen 2 *Phylloscopus sp:tä* (AS). 30.4. Jurmossa oli jo vaisu huippu: 20.

PAJULINTU (*P. trochilus*)

Huhtikuun ainoat: 29.4. Jurmo 2. Mantereen ensimmäiset: 2.5. Rihtniemi 1p (KH), 3.5. Paimionlahti 2p (JK), 3.5. Pii Toivonlinna (MP) ja 3.5. Tur Ruissalo 1Ä (MT). Suurin määrä: 21.5. Jurmo 300.

HIPPIÄINEN (*Regulus regulus*)
Järkeviä havaintoja vain ulkosaaristosta, jossa laji on muuttolintu. Parhaiten Jurmossa, jossa ensimmäinen havainto 27.3. 1 ja suurin 6.4. 210.

HARMAASIEPPO (*Muscicapa striata*)
Ensimmäinen 6.5. alkaen Dra Vänö 1p (AL, RH ym.). 12.5. Jurmossa oli 10, mutta mantereen ensimmäiset löydettiin vasta 14.5: Uus Lokalahti Vartsaari 1 (JS) ja Paimionlahti 1 (R. Heimoranta). 28.5. Jurmossa komeat 100, viimeiset 3.6. Jurmo 2m.

PIKKUSIEPPO (*Ficedula parva*)
Varsin vaatimaton esiintyminen: 13.5. Jurmo 2, 14.5. Dra Ekhamn 1Ä (PL, Markku Harmanen, Sture Lindholm), 22.5. Sau Ampola 1Ä (SA) ja 30.5. Pyh Rihtniemi 1p (HV).

KIRJOSIEPPO (*F. hypoleuca*)
Huhtikuussa vain 28.4. Jurmo 1, seuraavat 3.5. Tur Ruissalo 1k (MT) ja Dra Vänö 6p (RH, AL). Paras päivä 21.5. Jurmo 35.

PYRSTÖTIAINEN (*A. caudatus*)
HÖMÖTIAINEN (*P. montanus*)
TÖYHTÖTIAINEN (*P. cristatus*)
KUUSITIAINEN (*P. ater*)
SINITIAINEN (*P. caeruleus*)
Muuttohavaintoja ei ilmoitettu.

TALITIAINEN (*P. major*)
Utössä aika vaisu pääsiäisesiintymisen: 1.4. 12p, 2.4. 30, 3.4. 25, 4.4. 10p30 lähti (TVe ym.).

PÄHKINÄNAKKELI (*Sitta europaea*)
Talven jälkisatoa: 11.3. Par Muddais 1p (KR), 12.3. Kustavi 1 (M. Soikkeli ym.) sekä Hal Hajalan talvehtija maaliskuun lopulle (JKN ym.).

KUHANKEITTÄJÄ (*Oriolus oriolus*)
Neljä havaintoa tästä maakunnassamme harvinaisesta vieraasta: 24.5. Pii Toivonlinna (MP), 27.5. Pern Korjärvi 1k hetken p (TA), 28.5. Jurmo 1 ja 31.5. Jurmo 1m.

PIKKULEPINKÄINEN
(*Lanius collurio*) Hyvin myöhäinen muutonalko: 14.5. Uus Pyhämaa 1k (EG) ja Kor Jurmo 4. Muutonhuippu Jurmossa kuitenkin heti 18.5. 70.

ISOLEPINKÄINEN (*L. excubitor*)
6.3. Pai Vista 1 (SA) lienee talvehtija, eivätkä lintulahtienkaan ensimmäiset linnut ole välttämättä kovin kaukaa tulleet: esim. 12.3. Paimionlahti 1p (MY), 13.3. Rauvola 1 (R. Pönni), 20.3. Sauvo 1 (monet), 27.3. Paimionlahti (MN ym.) jne.

Mikko Tamminen, Turku 8.6.86

Kirjosiepot saapuivat normaalissa aikataulussa. Den svartvita flugsnapparen anlande normalt.

PÄHKINÄHAKKI
(*Nucifraga caryocatactes*)
Maalis-toukokuulta ilmoitettiin muutama havainto pesimäalueilta Houtskarista ja Perniöstä. Retkeileviä lintuja oli kaksi: 30.4. Tur Katariinanlaakso 1p (R. Pönni) ja 12.5. Tur Pahaniemi 1NW (JLa).

NAAKKA (*Corvus monedula*)
Muuton alku maaliskuun puolimaissa: 13.3. Halikonlahti 35 (Ari Vienonen), 16.3. Tur Satama 10m (JK) jne. Ei yli 50 linnun summia.

MUSTAVARIS (*C. frugileus*)
Ensimmäiset 6.3. Nau Kirjais 1p (VV), 7.3. Sau Härmälä 4p (AS) sekä 9.3. Rai Kuloinen 1 (MT) ja 9.3. Dra Taalintehdas 5p (AS). Yleistyi maaliskuun kymmenennen päivän tienoilla.
Suurimmat muutot: 31.3. Jurmo 50, 4.4. Utöstä lähti muutolle 33 (TVe ym.) ja 6.4. Jurmo 50.

Liikehdintää vielä toukokuussakin, viimeisiä 21.5. Paimionlahti 1p (MY), 21.5. Dra Sunnanä 2p (MN, Hans Nordström), 22.5. Nau Käldinge 2p (VV) ja 26.5. Paimionlahti 1 (MY).

VARIS (*C. corone cornix*)
Ensimmäiset muuttovariksi tulkitut: 11.3. Tur Satama 5m (JK). Paras varis-muutto: 5.4. Rihtniemi 260m (8.45–11.30) (T. Santamaa).

KOTTARAINEN (*Sturnus vulgaris*)
Ensihavainto 5.3. Mynämäki (Esa Lehtikoinen), seuraava 12.3. Jurmo 1. Ai-noat yli sadan linnun laskennat: 3.4. Utö 100p (TVe ym.) ja 8.4. Jurmo 150.

PIKKUVARPUNEN (*P. montanus*)
Onnistuneiden talvehdintojen jälkiä esim. Pern Tuulhatussa 18.3. 2p (JKN), lisäksi 1.4. Hal Hajala 1p (HJ).

PEIPPO (*Fringilla coelebs*)
10.3. Naa Vanto 1k (MT) lienee talvehtija, selvä muuton alku vasta kahta viikkoa myöhemmin: 24.3. Kaa Kesämäki 1N (MY) ja 25.3. Jurmo 1; 27.3. jo siellä täällä.

Tuhatluokkaa vain 23.4. yhteismuutonhavainnot, jossa 280 peippoja ja 2351 sp:tä — joista 2320 Mietoisissa (Laine J. 1989). Muuton viimeiset 9.5. Jurmo 5m.

JÄRRIPPEIPPO (*F. montifringilla*)

10.3. Naa Vanto 1 (MT) talvehtija, muutto alkoi 27.3.: Kaa Sauhuvuori 1k m (JK), Rauvola 3 (T. Nurmi, R. Pönni, P. Valtonen) ja 27.3. Sal Iilike 3p (I. Laiho).

25.4. yhteismuutonhavainnoinnissa määritettiin 121 jättä, joista 86 Mietoissa (ks. peippo). Parempi määrä laskeettiin Jurmossa: 30.4. 80p400m.

VIHERPEIPPO (*Carduelis chloris*)

Talvehtijoiden runsauden vuoksi muuton alku on otettava meren ääreltä, esim. 12.3. Jurmo 7 ja 13.3. 19 sekä 18.3. Rihtniemi 4 (KH). Viimeinen 2.6. Jurmo 1m.

TIKLI (*C. carduelis*)

Ensimmäiset 17.3. Pii Tuorla 2p (JPy), 27.3. jo yleinen. 12.4. Ävik 11m (J. Kivelä) oli kevään varsin vaatimaton ennätysparvi.

VIHERVARPUNEN (*C. spinus*)

Sekavaa liikehdintää helmikuulta kesäkuun alkuun. Yli sadan linnun päivät: 2.4. Rihtniemi 233m eniten E (VM ym.), 5.4. Rihtniemi n200m (T. Santamaa), 17.4. Paimionlahti 110m (3a) (MY) ja 18.4. Mietoistenlahti n150m (Esa Lehiäinen). Viimeiset vasta 7.6. Jurmo 10m.

HEMPPO (*C. cannabina*)

Muuttohavaintoja maaliskuun lopulla: 26.3. Topinoja n10p (MN, N. Satola, R. Mäki), 26.3. Sal Meriniitty 60p (JNo), T. Lineri, V. Partanen), 27.3. Kaa Hovirinta 2m (JK), 27.3. Rauvola 1m (T. Nurmi, P. Valtonen, R. Pönni) ja 28.3. Rihtniemi 6S (KH).

VUORIHEMPPO (*C. flavirostris*)

Aika mukava kevätseintyminen: 56 lintua. Kaikkia havainnot: 4.3. Dra Dahlsbruk Tyskaholmen 7 (Hans Nurmi), 12.3. Sal Meriniitty 4 (K. Toivonen), 14.3. Tur Topinoja 20p (JLa), 13.3.—29.3. Tur Länsilaituri 10p, 2.4. vielä 3 (Tve, T. Lindbom, MT, JNo). Huhtikuu: 2.4. Rihtniemi 3m (VM, ym.), 10.4. Sal Halikonlahti 7p (JKN, R. Vikman), 17.4. Rihtniemi 2 SE (HF, H. Kormanen), 25.4. Paimion Puhdistamo 2 (T. Numminen) ja 27.4. Halikonlahti 1p (JKN, Henry Lehto, Soili Leveelahti).

URPIAINEN (*C. flammea*)

Muuttoa ainakin 13.3. Jurmo 24m. Muutto keskittyi maaliskuun loppuun ja huhtikuun alkupäiviin, ainoat yli sadan linnun muutot Rihtniemestä: 28.3. 164m (KH) ja 31.3. 100m (7.00—11.00) (Markku Santamaa). Viimeinen havainto: 20.5. Nau Seili 2p (HF).

PIKKUKÄPYLINTU (*L. curvirostra*)

Vain muutama hajahavainto, nekin rannikon pikkuparvista.

ISOKÄPYLINTU (*L. pytyopsittacus*)

Jurmo ainoa: 1.—14.3. 1.

PUNAVARPUNEN

(*Carpodacus erythrinus*)

Saapui toukokuun puolimaissa: 15.5. Uus Lokalahti 1k (JS) ja 16.5. Ruissalo 1Ä (JNo). Eniten 20.5. Jurmo 20, viimeinen 7.6. Jurmo 1m.

PUNATULKKU (*Pyrrhula pyrrhula*)

Jonkinlainen muutonalku: 19.3. Rihtniemi 2 (Juhani & Tahvo Santamaa).

NOKKAVARPUNEN

(*Coccothraustes coccothraustes*)

Nokkavarpuksen runsastuminen jatkuu: kevään summa pari-kolmekymmentä eri yksilöä. Enimmät Ruissalossa: 1.—4.4. Marjaniemi enimmillään 16p (Jouko Aavikko, T. Lineri ym.), 5.—6.4. enää 5p (V. Partanen, H. Minn), 10.4. 1 (MY). Samoja voivat olla myös muut Ruissalon huhtikuiset linnut: 19.4. Rantatie 1p (HF) ja 29.4. Kasvitieteellinen Puutarha 1 (Olli Vesikko). Marjanimessä oli lisäksi ainakin yksi lintu 8.—16.5. (JNo ym.). Ruissalo on myös lajin vanha pesimäpaikka.

Toiseksi eniten on havaintoja Tur Rauvolan — Katariinanlaakson alueelta: 30.3. Tur Rauvola 1 (J. Saarnio), 8.4. Rauvola 1S (EG), 20.4. Tur Rauvolanlahti 1p (HV) ja 7.5. Tur Katariinanlaakso 1 (JLa). Varsinkin viimeisiä havaintoja voitaneen pitää pesimäaikaisina.

Jurmossa on havaintoja huhtikuun lopusta kesäkuun alkuun: 23.4. 1 (A. Vienonen), 30.4. 1 (O. Kivivuori, A. Vapaa-vuori, A. Vienonen), 7.—10.5. 1 (P. Alho ym.), 14.5. 1 (S. Numminen, MY, KR) ja 6.6. 1NE (S. Kallio).

Lisäksi on kaksi muuta saaristohavaintoa: 18.4. Nau Klobbskärs fjärden 1N (VV) ja 8.5. Dra Vänä 1 (AL, RH ym.).

LAPINSIRKKU (*Calcarius lapponicus*)

13.3. Lemussa nähdyt 4 olivat talvehtijoita (JNo ym.), ja muutto alkoi vasta aprillina 1.4.: Utö 6p (Tve ym.), Jurmo 1, Kaa Hovirinta 1k m (JK) ja Rihtniemi 1 (Tahvo Santamaa, Jukka Sillanpää, Anna Innola).

Päämuutto löytyy Tur Ävikistä: 15.4. 20p sekä 22.4. 24p ja 25.4. 23p (J. Kivelä ym.). Viimeiset 2.5. Ävikissä 2p (J. Uotila), ja Rihtniemessä 3 (KH), mutta viho viimeinen vasta 12.5. Uus Letto 1m (HF).

PULMUNEN (*Plectrophenax nivalis*)

Ensimmäiset 11.3. Mynämäki 4 (Tapio Eeva) ja 13.3. Rauvola 9 (R. Pönni). Maaliskuun lopussa 27.3. Jurmossa 70 ja 31.3. Pii Tuorlassa a90p (JPy) olivat parhaita määriä. Hyvä päivä oli myös 10.4., jolloin mm. Pai Meltola 30m (SA), Tur Ävik 49m (E. Jokinen), Pyh Otajarvi 20p (VM), Pyh Rihtniemi 20m (T. Santamaa ym.) jne.

KELTASIRKKU (*Emberiza citrinella*)

Muutto alkoi viimeistään maaliskuun lopulla: 20.3. Lemu 2m (JK), 28.3. Rihtniemi 1 (KH) jne.

PELTOSIRKKU (*E. hortulana*)

Huhtikuiset peltosirkut julkaistaan aina: 27.4. Jurmo 2, 28.4. Mietoistenlahti 1 (H. Kormanen, T. Lindroos), 30.4. Dra Vänä 1+2 (JH), 30.4. Pai Puhdistamo 1k p (KR, DB) ja 30.4. Kaa Kuusistonlahti 1Ä (EG).

1.5. peltosirkuja oli jo kaikilla parhailta lahdilla — ja Jurmossa peräti 25p25m.

POHJANSIRKKU (*E. rustica*)

Ensimmäinen jo 30.4. Jurmo 1. Seuraavat muuttajat "tik-sirkkuja" (*E. rustica/pusilla/aureola*): 4.5. Rihtniemi 1 (P. Alho, H. Klemola, T. Lineri, VM), 7.5. Rihtniemi 2 (HV, J. Sillanpää ym.) ja 10.5. Jurmo 1ä (Tve ym.). — Viimeiset mahdollisella pesimäpaikalla: 14.5. Myn Vehmalainen Isosuo 3Ä (VS).

PAJUSIRKKU (*E. schoeniclus*)

Muuttajia olivat ainakin: 26.3. Pai Puhdistamo 1p (Tve, T. Lindbom), 27.3. Pern Saarenjärvi 1m (JKN) ja 27.3. Jurmo 1m. Viimeiset taas 10.5. Jurmo 2m.

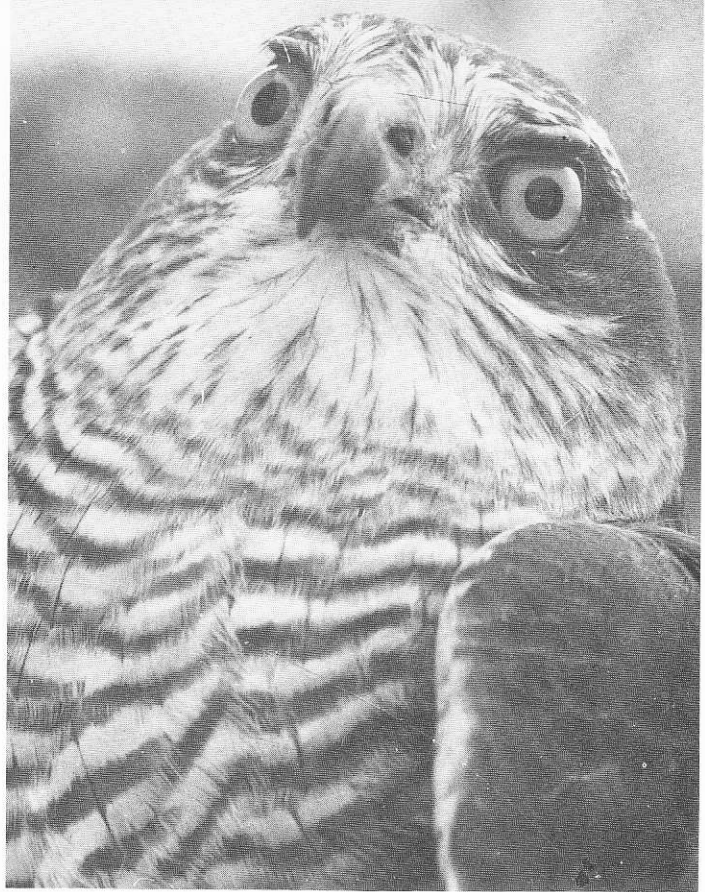
Useimmat varpuslinnut olivat keskimääräisestä aikataulustaan edellä, vaikka ennätyskiä ei rautiaista lukuunottamatta rikottukaan. Varhainen aloitus on kuitenkin voinut pidentää muuttokautta, minkä vuoksi komeat ennätysmuutot jäivät näkemättä.

Kirjallisuus

- Laine, J. 1989: Muutontarkkailua takatalvessa 23.4.88. -Ukuli 20(1):14—16.
Laine, R. 1989: Muuttolintujen saapuminen Varsinais-Suomeen 1965—1987. —Ukuli 20(2):22—24.
Piha, J. 1989: Yölaulajat 1985—1988. —Ukuli 20(2):12—14.
Veistola, T. 1989: Varsinais-Suomen lintutornit ja havaintopostilaatit. —Ukuli 20(2):28—31.

Kanahaukka rauhoitettiin — mitä nyt ammutaan?

Vuosi 1989 jää historiaan kanahaukan täysrauhoituksen vuotena. Tärkeä taistelu on voitettu, mutta luonnonsuojelijan sota jatkuu. Uusi hyökkäys lintujemme kimppuun on jo käynnissä.

Leo Karlsson

Kanahaukan suurin murhe on nyt pesämetsien häviäminen. Duvhökens största problem är nu bristet på boplatser.

5.5. — voiton päivä

Toukokuun viidentenä päivänä 1989 oli Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton (LYL) ja muiden luonnonsuojelujärjestöjen voiton päivä. Pitkäaikainen taistelu kanahaukan puolesta toi täysrauhoituksen aseuksella 1.6.1989 alkaen. Nyt nauttivat kaikki petolintumme lain suojaa. Suomi liittyi lopultakin tässäkin asiassa Euroopan sivistyskansojen joukkoon.

Rauhoituspäätös tuli metsästäjille aikamoisena yllätyksenä. Viime vuosisadalla istutettu petoviha kytee vielä vanhassa polvessa. Lintulaskennat ja muut tutkimukset kuitenkin osoittavat, että kanahaukan syyttäminen kanalintujen taantumisesta on inhimillistä itsepetosta. Esim. metsäkannan vauriot johtuvat tehometsätaloudesta ja ylimetsästyksestä; peltopyy taas kärsii maatalouden rakennemuutoksesta. Kanahaukka itse on saman "kehityksen" uhri kuin sen saalis-

lajitkin. Riistakantojen ehtyessä kanahaukka on taantuva laji ilman metsämiesten tekemää apuharvennustakin. Rauhoituksella voidaan estää sen joutuminen uhanalaiseksi.

Imperiumin vastaisku

Luonnonsuojelijoilla ei kaikista suojelupäätöksistä huolimatta ole mitään syytä jäädä laakereilleen lepäämään. Taistelu jatkuu. Vastapuoli on jo heittänyt uuden haasteen, Metsästyslakityöryhmän toisen muistion.

LYL antoi kevättalvella ilmestyneestä mietinnöstä lausunnon Maa- ja metsätalousministeriölle 17.5.1989. Koska on ilmeistä, että metsästyslain uudistuksen käsittely lainsäädäntöelimissä ja julkisuudessa tulee jatkumaan, esitellään tässä kirjoituksessa muistiota LYL:n lausuntoon kirjatun kritiikin pohjalta.

Lausunnonaan Liitto halusi keskittyä vain ja ainoastaan Suomen luonnonsuojelun linnuston suojeluun. Joillakin muistion ajatuksilla on kuitenkin linnustoa laajempaa merkitystä. Tällainen työryhmän älyväläys oli esim. rauhoittamattomien eläinten nimeäminen kategorisesti haittaeläimiksi, joita saisi mm. myrkyttää sekä pyytää lintuverkoilla ja -liimoilla. Tällaisia olivat mm. päästäiset ja kalalokki, vaikka muistiossa ei ollut mitään esim. niiden mahdollisesti aiheuttamasta haitasta. — Historian ironiaa on, että päästäiset rauhoitettiin kesäkuisella aseuksella. Todellinen mietinnönlaattijoiden neronleimaus oli kuitenkin kalalokin lukeminen henkipattojen joukkoon. Työryhmän jäsenten olisi luullut tietävän, että laji on luonnonsuojelulla rauhoitettu.

Suotavinta Liiton mielestä on tässä tilanteessa kokonaan luopua säätämästä haittaeläimistä metsästyksilaisista.

Eksoottisia uutuuksia ruokapöytään?

Muistion lajiosassa on useita lintumiehiä kiinnostavia uutuuksia. Tunnettua on, etteivät kaikki nykyisen metsästyskortin omistajat tunnne lintuja. Työryhmä sallisikin mm. ohilentävien hanhiparvien räiskimisen hyvällä omallatunnolla, kun läpimuuttavat sepelhanhi, valkoposkihanhi ja tundrahanhi vapautettaisiin riistalajeiksi. Kaiketi varmuuden vuoksi joukkoon on lisätty myös suunnilleen samankokoinen lentopaisti ristisorsa! — Liitto vastustaa arktisten hanhien ottamista riistalajeiksi, koska läpimuuttajien muualla pesivien kantojen runsastumista ei maamme riistanhoidolla voida auttaa. Ristisorsa taas ansaitsee harvinaisuutena lain suojan jatkossakin.

Edistystä on heinäkurpan ja jänkäkurpan poistaminen tappolistalta. Tällä ei LYL:n mielestä kuitenkaan ole merkitystä, ellei samalla rauhoiteta taivaanvuohetakin. Näin estettäisiin mainittujen lajien ampuminen erehdyksessä taivaanvuohijahdissa. Liitto katsoo lisäksi, että taivaanvuohesta riistalintuna saatava hyöty on olematon (ulkomaillahan niitä ammutaan paljon pelkkänä urheiluna — savikiekkojen sijasta harjoitukseksi ja huviksi). LYL vaatii taivaanvuohen rauhoittamista luonnonsuojelulain nojalla.

Monien riistalajien suomalaiset pesimäkannat ovat pieniä ja jopa

sukupuuton partaalla. Esim. peltopyyntä ja uuttukyyhkyn pitäminen metsästettävänä lajeina tulisi asettaa riippuvaiseksi niiden kantojen koosta ja riistanhoidon onnistumisesta. Lapasotkan, pilkkasiiven ja mustalinnun pesivien kantojen metsästettävyyttä tulisi vastaavasti erittäin tarkkaan harkita Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelukomitean mietinnön ehdotusten pohjalta.

Riistatarhat

Muistio antaisi mahdollisuuden perustaa riistatarhoja lintujen kasvattamiseksi tarhan alueella tapahtuvaa metsästystä varten. Tarhoihin voitaisiin tuottaa myös maallemme uusia lajeja.

Liiton kanta riistatarhoihin on yksiselitteinen: tällaiset tarhat pitää metsästyslaissa kokonaan kieltää.

Taistelu jatkuu

Metsästyslakityöryhmän kakkosmuistio ei ole tavallisen lintuharrastajan näkökulmasta kokonaan kielteinen paperi. Esim. määritysvaikeuksien kohdatessa olisi leppoisa lähettää alueharvinaisuuskomitealle tundrahanhilomakkeen liitteeksi lintu itse. Riistatarhat taas voisivat antaa pinnamiehille arvaamattomia mahdollisuuksia olla oman onnensa seppiä: Tarhataan parvi siperiantaveja, kyllä niistä aina joku karkaa! Ja ilo olisi kaksin-

kertainen, jos pinnan voisi pistää pataan ennen bongarimassojen saapumista.

Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin asialle eduksi, että niin yksityiset lintuharrastajat, paikallisyhdistykset kuin Liittokin seuraavat tarkasti metsästyslain uudistuksen vaiheita suomalaisessa lainsäädäntökoneistossa ja julkisuudessa. Lintumiesten on muiden luontoharrastajien kanssa estettävä työryhmän luonnonsuojelullisesti arveluttavien esitysten pääseminen lakitekstiin asti.

Toivoa on. Metsästyslakityöryhmän mietintö edusti niin mielivaltaista haulikkolinjaa, että Metsästäjäin Keskusjärjestökin teilasi sen omassa lausunnossaan.

Toivoa sopii, että nyt kun aivan liian kauan kestänyt kanahaukkasota on ohi, voisivat lintumiehet ja metsästäjät haudata sotakirveensä. Olisi korkea aika suunnata kaikkien luontoharrastajien voimat todella suuriin ympäristöongelmiin.

Kaikki Suomen luontoharrastajat — yhtykää!

Sammanfattning

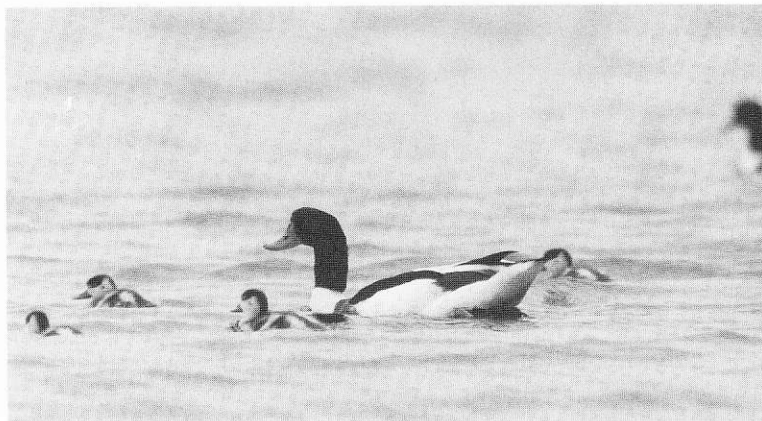
Duvhöken är fridlyst — vad skall man nu jaga i stället?

Den 5.5.89 är segerns dag för alla ornitologer. Då fattades beslutet om duvhökens totalfridlysning. Finland hör nu till de civiliserade europeiska staterna vad gäller rovfåglar.

Nya problem är emellertid att vänta i form av jaktlags arbetsgruppens andra PM. Arbetsgruppen klassar alla ofridlysta djur som skadedjur utan någon som helst motivering. OF anser att hela begreppet borde sloppas.

Listan av jaktbara arter innefattar de arktiska gåsararterna vilket anser vara omotiverat ty man kan inte påverka bestånden med inhemsk viltvård. Bestånden av några arter är så små att jaktbarheten borde vara beroende på beståndstorleken. Jaktbarheten av bergand svärta och sjöorre borde övervägas enligt de förslag kommittén för utrotningshotade djur och växter har gett.

Saaristomerens kymmenkunta ristisorsaparia halutaan jahtilistalle. Skall gravanden med tio häckande par på Skärgårdshavet bli jaktbar?

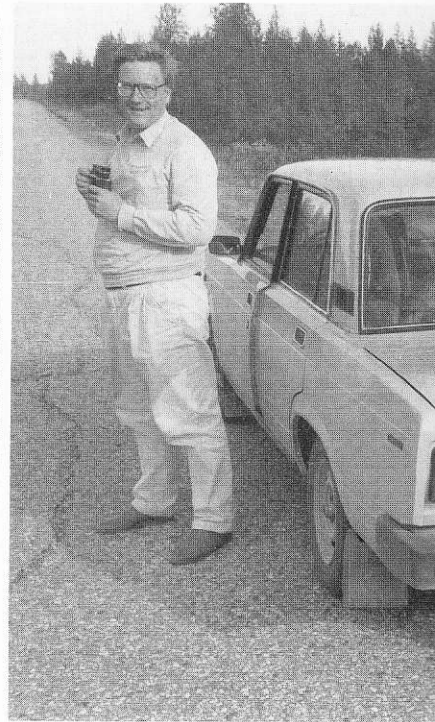
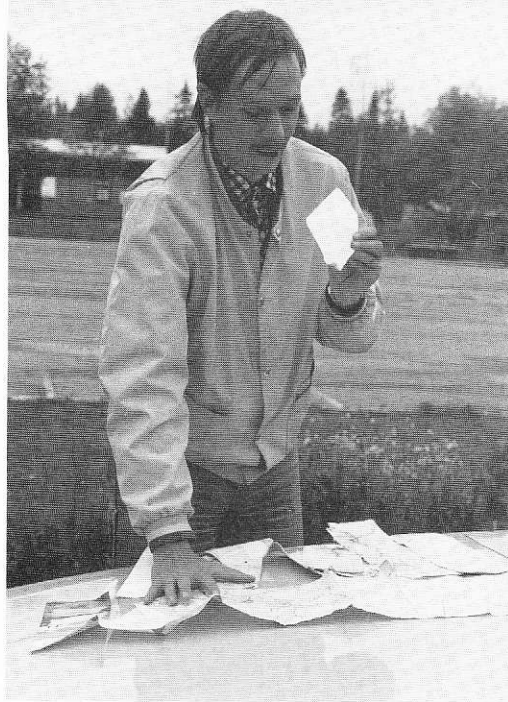

Rauno kokoamassa karttapalapelejä.
Rauno Laine med pussel av kartan.

Tapani ja Osmo tarkkana.
OF-personalen Tapani och Osmo söker nya arter.

Sääskiä, poroja, ja muita Lapin lajeja

Tapani Veistola

Taas räpikäitiin Kuusamon soilla, konttailtiin niljakkaisilla Valtavaaran rinteillä ja kiroiltiin ”saakhelein säkshiä”. Viimeksimainitut yhdessä mäkäräisten kanssa muodostivat helpoimmin pongattavan lajin, ne kun tulivat näytille auton sisällekin. Muuten olikin hankalampaa, vaikka linnut ovat isompia. Huomattakoon muuten, että Kuusamossa puhutaan pongauksesta, joten tätä termiä käytettäköön jatkossa.

Kuusamo —sekoitus etelää, itää ja pohjoista

Kuusamo on eri ilmansuuntien kohtaamispaikka. Entisinä aikoina oli vaikeata sanoa edes mihin valtakuntaan suurpitäjä oikein kuului, kun sieltä kantoivat veroa ruotsalaiset, venäläiset ja norjalaiset.

Kuusamo on sekoitus monenlaisista biotooppia: vaaroja, soita, metsiä riittää, mutta myös kulttuurimaisemaa. Tosin vaarat on nykyinen metsätalous monin paikoin kallunnut jyrsimähampaillaan vähemmän kauniiksi. Metsähallituksen miestenkin pitäisi kerran rämpiä pääjohtajan johdolla 24 tuntia ryteiköissä ja raiskioilla. Lienevätkö herrat koskaan Vantaata kauempana käyneetkään.

Tunnelmia Kuusamon pinnarallista

Nyt kutsuu mua Kuusamo, metsän nään jämäkän ja vaaran sinertävän...

Konkreettista tuntumaa tämän hoilatuksen sanoihin sekä Nopos-Paavon verrattomiin Kuusamon ylistyksiin saivat ne 60 lintuharrastajaa, jotka olivat juhannusta edeltävänä viikonloppuna uskaltautuneet bongauksen SM-kisoihin Kuusamoon.

Pitäjän linnusto on jännittävä koelma eteläistä, itäistä ja pohjoista lajistoa. Lajiston monipuolisuus ja eksoottisuus lisää rällin mielenkiintoisuutta. Tällä kertaa lisäjännitystä toi lämmin kevät, mikä antoi toiveita monien kuusamolaisittain harvinaisten eteläisten lajien havaitsemisesta.

Liitto osallistuu pinnaralliin

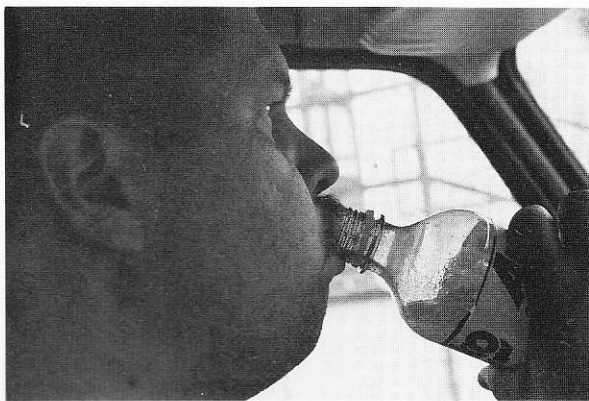
Pongoiltu on vaarojen katveessa tätä ennen 5 kertaa. Turkuun on tullut voitto vuonna 1986 joukkueella Arjamaa — Linna — Toukola — Vuokko. Kisaennätys ennen tätä vuotta oli Kuusamon nuorten tekemä viime vuodelta; 114 lajia 24 tunnin aikana Kuusamon kunnan alueelta.

Tämän vuoden kisoihin osallistui 18 joukkuetta, mukana myös LYL:n oma edustustiimi (Osmo Ruottinen — Tapani Veistola — alekirjoittanut). Näistä vain Ruottisella oli aiempaa kokemusta Kuu-

Rauno Laine

Kuono Latino

Tapani Veistola

Osmo tankkaa. Rallyförens är törstig.

1989

samon rallista, muille oli Ruissalon ralli tutumpi. Asettaessaan joukkueen liitto halusi lähinnä osoittaa, että sen työntekijät eivät ole pelkästään joutavia linnuista vieraantuneita paperinsiirtelijäbyrokraatteja. Koska TLY:llä on nykyisin liitossa toiminnanjohtajan, puheenjohtajan sekä taloudenhoitajan paikat, noudattaa myös pongausjoukkue tätä kaavaa, 2 Turus ja yksi Heinolan päämajasta.

Näyttöhaluja oli. Erään turkulaisen partaisen matematiikan opettajan mielestä porukan jääminen viimeiseksi olisi ollut lottovoitto. Suositeltiin myös lapinuunilinnun pongaamista kisan jälkeen yms. Kuitenkaan muita turkulaisia ei kisassa näkynyt, joten ehkä on turhaa arvostella niitä, jotka uskaltavat. Kenties joskus näemme jonkun Turun ns. huippujoukkueen edesottamukset kisassa, älkää pojat sitten eksykö... Tosin Tringan vastaiskukin jäi tällä kertaa jostain syystä näkemättä ja missä oli Turun vuoden 1986 voittajajoukkue?

Kisasta on 18 tarinaa. Tämä tarina (joka on tosi) on kertomus LYL:n joukkueen edesottamuksista tässä uuvuttavassa kisassa. Joukkueen todellinen hengenluoja oli ajaja, "kentävääpeli" Ruottinen. Pienimmätkin nukahdukset tai kartalta putoamiset kuitattiin heti parhaimman kantapeikon tapaan. Tapani toimi kartanlukijana, olihan hänellä kalliisti saatua suunnistustaitoa Kökarista. Allekirjoittanut yritti merkitä muistiin kisan kulun mitään lisäämättä tai siitä pois jättämättä, so help me God.

Taktiikkaa

Kunnon pongarien tapaan joukkueemme saapui Kuusamoon jo ennalta. Aikaa pohjustukseen oli yksi ilta ja yksi päivä, siinä ajassa ei kovin ihmeitä tehdä. Verrattakoon tätä vaikka Porin joukkueeseen, joka oli harjoitellut paikan päällä jo viikon. Edellisen illan ns. tyhjenysharpoituksissa Iivaaran matalassa majassa porilaisjoukkue suoranaisesti ilmoitti muiden olevan kisassa turhaan, sillä Porin pojat voittavat!

LYL lähti lähinnä rikkomaan satasta. Innostusta lisäsi hyvin mennyt pohjustus, puolihuolimattomasti lähes 90 lajia, mm. petolintuja, kuukkelipoikue, metsopoikue, lapinuunilintu, pikkusirkkuja yms. ja edellä mainittu matematiikan opettaja, hyvä enne pongarille.

Ilta kului reittipalaverin merkeissä. Aloituspaikan valinta on aina uhkapeliä, sää voi 24 tunnin päästä olla täysin toinen. Varsinkin kun jo Kuusamon korkeudella sääherrojen luotettavuusaste on pudon-

nut puoleen. Hyvän paikan jättäminen viimeiseksi on uhkapeliä, joka voi kostautua. Kyseessä ei siis ole vain älytön pintojen perässä ajaminen, vaan myös taktiikkapeleä. Kuusamoralli nouseekin eittämättä maamme ykkösralliksi ja on tarkoitettu lähinnä lintuammattilaisille. Siinä ohessa LYL:nkin amatöörien oli hyvä kokeilla siipiään. Meitä lukuunottamatta joukkueet olivat kolonneet ralleja yhdessä jo vuosikautia, suurin osa oli ollut mukana kaikissa aiemmissa Kuusamoralleissa.

Kuusamon vanha herra Hannu Hautala antoi ohjeet ja viimeiset, kovin epämääräiset vinkit. Ja sitten menttiin, jotta penkka vain põlisi, matkalla pohjoiseen. Katse kohti karttaa ja eteenpäin. Kartta tosin aiheutti jatkossa omat ongelmansa. Siitä muodostui vähitellen hermoja raastava palapeli, jossa jokainen osa etsi kaveriaan. Väapeli Ruottisen hermot menivät useaan otteeseen kun osia ei enää tahtonut löytyä, taitto oli päin seinää ja tienhaarakin, josta piti mennä jo kymmenen kilometriä takanapäin. Todettakoon, että kyseessä ei ollut millään lailla Tapanin syy, kartta vain oli mikä oli. Ainakin sen omistajalla on leppoisia iltapuhde tiedossa. Ongelmia aiheuttivat myös kartassa olevat aavetalot, aaveteistä puhumattakaan.

Reipas alkukiri

Alku oli makea. Jostain läntisiltä vuorilta aloituslajeiksi saimme mm. pohjantikan, tilhen ja kalasääsken. Seuraava tunti toi lailijistaan mm. joutsenen, tukkakoske-

lon, teeren, pikkulokin sekä käenpiian ja pohjansirkun. Metsopoi- kue vain oli valitettavasti kälppinyt tiehensä. Isokoskelokin oli kuusamolaisittain ihan hyvä laji. Nyt on heti todettava, että mitään tarkko- ja paikkavinkkejä en tässä lajeista rupea antamaan, jotainhan on jä- tettävä seuraavaksikin kerraksi. Ralliin tulijat hankkikoon itse tietonsa. Niin kova on kisa...

Erääksi valttikortiksi laskimme jo edellisenä päivänä löytämämme lapinuunilinnun eräältä vaaralta. Sydän pamppaillen ajoimme sin- ne ja mitä kuulummekaan. Veijari lauloi aivan samassa paikassa kuin edellisenä päivänä, jolloin Tapani otti eliksen n:o 316 (viimeinen helppo?). Laji osoittautui kisassa kuitenkin lähinnä kevyeksi kenttä- lajiksi, kuulimme itsekin toisen spontaanin. Ja kartta repeytyi yhä enemmän palasiksi, mutta Lada (tiedättehän, vuoden auto, joskus kahdenkin) kulki ja tunnelma kohosi. Kolme tuntia ja 50 lajia. Kuusamo kohteli meitä hyvän isännän tavoin. Mutta jossain vaiheessa sa- mainen isäntä sanoisi, että se on loppu nyt. Ja antaisi vielä potkun persuuksiin, sen tiesimme vallan hyvin. Joka tapauksessa viime vuo- tisten voittajien tuntisimmat jäivät tunti tunnilta yhä kauemmas taakse.

Kuusamo City

Jos tavallinen pulu on urbanisoi- tumisen tunnuslaji, ei Kuusamo ai- nakaan vielä täytä kaupunkiedelly- tyksiä. Saimme tehdä tosissamme työtä ennenkuin se löytyi. Sama päti kottaraiseen. Kuusamossa oli ollut myös turkinpulariskunta, mutta sitä ei kisassa havaittu. Si- nänsä kirkonkylä osoittautui ihan hyväksi lintupaikaksi. Sieltä löysi ainakin joitakin eteläisiä lajeja, joita ei sitten muualta löytynytäkään, esim. kiuru, pensastasku, lehto- kerttu ja harmaasiippo. Kirkon vieressä laulellut kultarinta (jota me emme havainneet) oli vasta Kuusamon toinen.

Viereinen Torankijärvi on luon- nollisesti yksi alueen tunnetuim- mista lintupaikoista. Meikäläiset- kin löysivät järveltä mm. punasot- kan, silkkiuikun, haapanoita, tave-

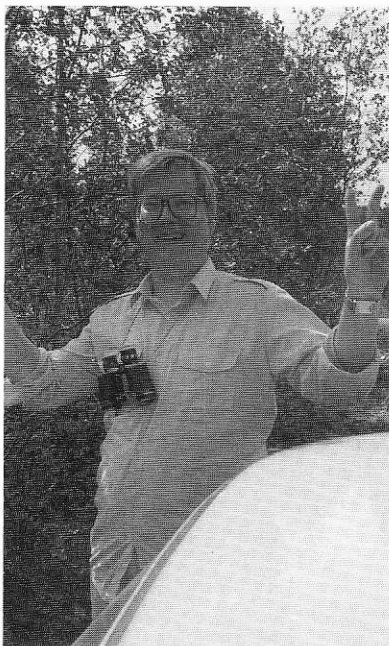
ja, lapasorsan ja uivelon. Puhumat- takaan yleisesti tunnetusta pikku- sirkkupaikasta, jossa nytkin laule- li jokunen sirkku. Pohjansirkkuja- kin kuuli heti kirkonkylän ulko- puolella. Sinänsä Toranki näyttää sekin varsinaissuomalaisesta var- sin karulta. Järven rannalla on hy- vä lintutorni.

Näin kallistui päivä vähitellen kohti iltaa. Epäröiden loimme sil- loin tällöin katseen taivaanran- taan, johon tummanpuhuva pilvi- armeija oli koonnut joukkonsa val- miina hyökkäykseen.

Kilpaa sateen kanssa

Siispä kipin kapin kohti Etelä-Kuu- samo! Koko rallialue lienee kool- taan jotain 100 × 100 kilometriä, mutta alue tuntuu huomattavasti laajemmalla. Taivalkosken rajoilla, heti Kuusamon rajan jälkeen on muutama hyvä lintujärvi, josta plockkaa vesilintuja, tiiroja sekä lok- keja. Me kierryimme kohti Pääta- lon maisemia rauhallisesti kaarrel- leen, saaliina matkalta mm. isole-

Tapani nähtyään lapinuunilinnun.
Tapani efter att ha sett sin 316. fågelart.

pinkäinen sekä tuulihaukka. Tien- varressa istunut kaunis piekana sä- väytyi eikä valittamista ollut suo- pöllössäkään, joka tiiraili meitä puun latvasta. Lieneekö pöllö tui- jottanut vähän matkan päässä ist- tunutta hiirihaukkaa. Viimeksimai- nitut lajit osoittivat todeksi sen, et- tä Ladallakin voi osallistua kiihdy- tuskilpailuun. Hyvin kiihtyy, kun ei hiilly. Iloa lisäsi vielä paikassa X kuultu jänkäsirriäisen soidin. Li- säksi plokattiin jänkäkürppä, joka kopsutteli taivaalla kuin praskin lämminverinen.

Jokeri!

Kisa oli keskiyöllä puolivälissä. Klo 00.25 lajmäärämme oli 89. Puo- lenyön maissa ehdittiin hoitaa mm. kurki ja tylli pois alta. Myös Hannu Hautala porukoineen ha- vaittiin viilettämässä soratiellä — juuri kun löysimme oman ”jokeri- lajimme”. Törmäsenvaaran loma- mökkien vieressä laulevien pun- rintojen seasta kuului tuttua vih- eltelyä: ”Hideliyy, hideliyy...” Lä- hemmäksi mentäessä kuuluivat laulun helkytyksetkin. Viitakerttu- nenhan se laulaa luritteli omaa ilo- lauluun Koillismaan yöttömälle yölle.

Täällä Pohjan perillä laji on ARK-laji. Mutta miten ihmeessä tehdä kaavake viitakerttusen lau- lusta, kun jokainen laulaa vähän eri tavalla. Niitä on tullut kuulluk- si satoja, mutta miten sen kuvaat, apua!

Rallimme oli nyt kulminaatiopis- teessä. Helpot ja vähän muutakin oli hoidettu. Edessä oli yön armo- ton ajojahti. Ratkaisut tehdään yön hiljaisina tunteina, uuvahduksen jo kutitellessa itsekutakin leuan al- ta. Kovin montaa lajia ei rallin toi- selta puoliskolta enää saa. Mutta ken jaksaa painaa, on vahvoilla. Kun vielä ajetaan harhaan, on tun- nelma käsin kosketeltavan kiihkeä. Lisäksi pilvet olivat lopultakin päättäneet kaataa yhteistuumin ve- silastinsa niskaamme. Välillä sade taukosi, kuin meitä ivaillakseen, mutta ryöppysi taas entistä run- saammin taivaisesta varastostaan. Sinirinta tosin onnistuttiin saa- maan kaiken nihkeyden keskeltä.

Valtavaara uinuu aamuhämärissä sankan vesisumun keskellä. Den kända fågellokalen Valtavaara i morgondimman.

Legendojen Valtavaara

Valtavaara, siellä se jossain uinuu aamuhämärissä, sankan vesisumun keskellä. Ei auta: sinne vain, osaksi sumua ja kosteutta. Useita muitakin porukoita näkyi jo tulevan ja menevän pitkin rinteitä kuin pienet alppikauriit. Vastaan käppäili väsyneitä ja märkiä miehiä, toisilla salaperäinen hymy kasvoilla, toisilla täysin päinvastainen ilme.

Peukaloinen visersi aamulauluaan vaaran rinteellä. Kirjurikin, joka jo välillä oli kirjannut huudetun pikkusirkun lehtokurpaksi, piristyi taas kummasti. Varsinkin kun idänuunilintu lauleli jonkun matkaa vaarasta alempana. Juttelimme niitä näitä erään porukan kanssa, idänfyllarin laulaessa takana. Porukka ei sitä huomannut... Meidänkin oli tosin vaikea pitää pokkaa. Ai, ai pojat, tarkkana pitäisi olla. Ei silti, samanlaisia "ohareita" tuli kai meillekin...

Loppurutistus suomalaisella sisulla

Rallin loppu on lähinnä epätoivoista puurtamista ja paikkauksen yritystä. Sade ei enää hellittänyt hetkeksikään. Kuusi viimeistä tuntia antoi vain 3 lajia, kaakkurin, koskikaran ja kulorastaan, joka sekin jäi viimeisille minuuteille. Mustavikloa ei ensinkään huolimatta soiden epätoivoisesta komppaamisesta. Sympaattinen hiiripöllöpoikue toki löytyi, emon retuuttaessa jumalattoman isoa myyrää jälkikasvulleen.

Takana 523 kilometriä Kuusamon teitä kurvasimme takaisin Iivaaraan. Tavoite meni rikki, tulos 102 olisi riittänyt voittoon vuoden 1984 ja -85 ralleissa.

Rallikokous

Purkutilaisuudesta muodostui kiihkeä kolmen tunnin näytelmä. Peruslajien kohdalla, joita on 60, ei

suuria eroja tullut; lähes kaikki olivat havainneet jokaisen niistä. Tämän jälkeen siirryttiin ratkaisulajeihin. LYL roikkui pitkään tunnettujen ammattilaisporukoitten kannoilla, etenkin Porin kanssa käytiin kova taistelu. Viitakerttusen paljastuminen omaksi jokerilajiksemme, jota muilla ei ollut, oli yhtä riemua.

Voitto meni kuitenkin lopulta Kajaaniin, Heloille ja kumppaneille, parin lajin erolla Kuusamon nuoriin (116—114). Tulos on uusi kisaennätys. Varsin yksimielisiä oltiin siitä, että sade oli pilannut todella kovat tulokset joka porukalta. Lintujenlaskija-ammattilaiset voittivat LYL:n vain yhdellä vaivaisella lajilla, saakelin mustaviklo ja peltosirkku! Ikänsä näitä kairoja kiertäneisiin Kuusamon vanhoihin oli eroa vain 6 lajia, ei mahdollon ero sekään. Ensikertalaisiksi pärjättiin siis verraten hyvin.

Kilpailu osoitti sen, että hyvän päivän sattuessa kuka tahansa voi taistella tasapäisesti kisassa. Etukäteen lyötynä ei kenenkään tarvitse mukaan lähteä. Tarvitaan vain hieman onnea, pohjustustakin ehkä jonkin verran. Pohjoisen joukkueiden lyöminen niiden omalla kotikentällä on luonnollisesti vaikeaa, mutta joskus sekin voi onnistua. Ensi vuonna tsemptataan yhtä kokemusta rikkaampana. Varokaa, me tulemme taas...

Sammanfattning

Kuusamo kryssarrally 1989

Uppsatsen är en fascinerande berättelse om ett lags äventyr i årets rally. Laget bestod av verksamhetsledare Tapani Veistola, organisationssekreterare Osmo Ruottinen och styrelsemedlem Rauno Laine i Ornitologföreningarnas Förbund (OF).

Kuusamorallyt har nått en informiell status som FM-tävling för bongare (= kryssare). Man har 24 timmar tid och ett tävlingsområde på cirka 100×100 km. Rallyt anordnades för sjätte gången med 18 lag.

Vårt lag samlade 102 fågelarter. Det räckte till tolfte plats. Segern stannade på hemmaplan, naturfotograf Pekka Helos lag hade 116 arter.

Kuusamon pinnarallin tulokset 1989

Sija	Joukkue	Tulos
1.	Kajaani Pekka Helo, Teemu Helo, Teppo Helo, Antti Leinonen	116
2.	Kuusamo Nuoret Jukka Matero, Jyrki Mäkelä, Heikki Ketola, Pekka Lehtinen Rukajärvi, Hki/Kuusamo	114
4.	Lintutieto Oy, Hki Juhani Lokki, Heikki Karhu, Karo Mikkola, Jörgen Palmgren	112
5.	Tampere Rainer Mäkelä, Markku Kangasniemi, Aarne Ohtonen, Mika Ohtonen	110
6.	Kuusamo Vanhat Hannu Hautala, Heikki Seppänen, Kari Rannikko, Oulu	108
	Arvo Ohtonen, Reijo Kylmänen, Matti Rekilä, Panu Kuokkanen	108
8.	Heppi, Hki/Kuusamo Hannu I. Miettinen, Reijo Purasmaa, Olli Sassi, Matti Ryhtä Lintutieteellinen kerho, Hki	105
	Markku O. Tunturi, Heikki Ropponen, Esko Kitula	105
10.	Pori Pertti Kalinainen, Kimmo Nuotio, Jari Peltomäki	104
11.	Käpykaarti, Hki Erkki Virolainen, Ari Rajasärkkä, Jorma Vickolm	103
12.	LYL:n Sikariporras Tapani Veistola, Rauno Laine, Osmo Ruottinen	102
13.	Pello I Jorma Halonen, Taneli Halonen, Leif Piippola, Teemu Piippola	98
14.	Pello II Veli-Matti Sihvo, Rane Olsen, Jukka-Pekka Bergman, Jouko Ylisauko-oja	96
15.	Paanajärven Dynamo Matti Särömaa, Pekka Varoma, Tuomas Manninen, Esko Rätty	92
16.	Black Hawks Pekka Wallin, Mauno Niskanen, Jarmo Lehtinen	89
17.	Hyvinkään Lintutieteellinen Yhdistys Ari Ahtiainen, Veikko Salo	88
18.	Mikkelin perhejoukkue Tero, Erik, Tuula ja Pyy Toivanen	80

Kattohaikara on maaseudun näyttävimpiä pesimälintuja.
Storken häckar allmänt i Turkiet.

Hannu Klemola

Iltapäivällä 20.4.1989 lähdimme Helsingistä Istanbuliin Olavi Hildenin johtamalle Turkin linturetkelle. Meitä osallistujia oli kahdeksantoista, joista turkulaisia itseni lisäksi Jouko Hakala ja Rainer Johansson.

Ensimmäinen yö vietettiin lämpöisessä Istanbulissa tutustuen katuviliniään, jota sadat pienet kaupat ja lukemattomat sinnikkäät kaupustelijat värittivät. Kosteaa ilma tuoksui eksoottiselta. 21.4. aamupäivällä saavuimme keskisen Etelä-Turkin Adanaan lentäen. Kentän tuntumassa kymmenet ruostepääskyt saivat heti veren kiertämään vilkkaammin. Seuraavat kaksi yötä vietimme tasokkaassa Club Skandinaviassa, jossa pöytätennis ja hyvä uimaranta kruunasivat loman alkupäivät.

Ikkunaornitologiaa

Kun käytettävissämme oli vain kuusi retkipäivää, jouduimme tyytymään lyhyisiin pysähdyksiin niin matkalla kuin itse pääretki-kohteissakin. Paljon mielenkiintoista jäi vain bussin ikkunasta katselun varaan. Hyvin usein näkyi

turkinkyyhkyjä, joita ei tosin ollut enää vuoristossa, joitakin idän pip-purilintuja, paljon varpusia, ruoste-, haara-, törmä-, räystääs- ja ter-vapääskyjä. Sisämaassa nähtiin myös ruso- ja kivitaskuja, harmaasirkkuja ja harakoita. Kaupungeissa oli runsaasti puluja, naakka oli jo harvinaisuus.

Näimme myös muutamia kattohaikaraparvia ja useita asuttuja pesiä kylien liepeillä. Variksia oli harvakseltaan yksinäisiä lintuja tai muutaman linnun porukoita. Töyhtökiuru oli erittäin yleinen, paikoin myös lyhytvarvaskiuru. Myös kotoinen tikli oli tavallinen. Sininärhiä ja mehiläissyöjiä löytyi sopivien hiekkapenkereitten luota. Pedoista tuulihaukka oli tavallinen näky. Toki bussin ikkunasta löytyi mukavampia ja harvinaisempia lintuja, mutta jätän ne itse päiväkohtaisiin retkikertomuksiin.

Akgöl-lintujärvi

Perjantai 21.4. sisälsi retkeilyä Göksyjoen suistossa, Paradeniz nimisessä paikassa ja sen lähistöllä sijaitsevassa Akgöl-lintujärvellä. Suistoalue on laaja, matala kosteik-

Jouko Hakala, Göksey-delta 11.9.88

Iv kahlaajapäsky Göksey-joen suistossa. Ettärig vadarsvala på Göksey-deltat.

Havaintoja Turkin hihasta

ko, jossa pääsee lintuja näkemään helposti ja monipuolisesti.

Flamingoja, harmaa-, räykkä-, ja silkkihaikaroita oli joitakin, suolajärvellä yksinäinen merimetso, nokikana ja silkkiuikku. Yksitoista valkosiipitiiraa lepäili hiekkarannalla räyskien, riutta- ja pikkutiiron kanssa. Kahlaajia oli muutama sata, runsaiten kynsihyppiä, mustajalkatyllejä, pikkusirrejä, kahlaajapäaskyjä ja tundurakurmitsoita. Vähemmän valkovikloja, avosetteja ja rantasipejä. Yksinäiset tylli ja pikkukuori havaittiin myös.

Lokeista löytyi nauru-, selkä-, harmaa-, ja kaitanokkalokkeja. Sinisorsia oli hajallaan ja taveja yksi pieni parvi. Pedoista löytyi kiihariin vain kalasääski ja käärme-kotka. Niityltä ja pelloilta löytyi lapinkirvisiä, feldegg-keltavästäräkkejä, hemppoja, kaksi laulavaa harmaasirkkua ja mustaotsalepinkäinen.

Valtavan upealla Akgöl-järvellä ehdimme viettää harmittavasti vain muutaman illan viimeisen valoisin tunnin. Pikkuhaikara seisoi jäykistyneenä näkyvästi ruovikossa. Pelloilla näkyi räykkä-, silkki- ja kattohaikaroita sekä harmaalokke-

ja. Ojan reunustat paljastivat kuningaskalastajia, liejukanoja, rastas- ja ruokokerttusia.

Itse avointa lintujärveä pääsimme tarkkailemaan rannan puolelta, dyyneiltä. Järvi olikin näkemisen arvoinen: kymmenkunta kömpelön näköistä sulttaanikanaa, kääpiömerimetsä, runsaasti pitkäjalvoja, sini- ja ruostesorsia, pikkulokkeja, nokikanoja, silkkiuikkuja, pääskyjä, valkosiipi-, pikku- ja kalatiiroja. Kahlaajapäaskyjä saalisteli runsaasti taivaalla.

Vähemmän järvellä oli ruskosotkia, mustaiibiksiä, ruskosuohaukkoja, liejukanoja, taveja, heinätaveja. Ruovikossa oli eniten äänessä rastas- ja rytikerttusset ja ruokokerttusset, kuivemmalla priiniat. Lajeja, joista tuli "hajahavaintoja" olivat ruskohaikara, mustaotsalepinkäinen, pari viiriäistä ja mustatiiraa, silkkikerttunen ja kaksi pelikaania.

Vuoristoharjoittelua

Lauantai-aamulla 22.4. aloitimme nousun Silifkestä Mutiin. Vuoristossa tapasimme meille tutut tali- ja kuusitiaisen (maapesä), korpin,

käen, hempon, mustarastaan, kottaraisen, västäräkin, koskikaran, sepelkyykyn ja maakotkan. Upeat maisemat ja pienet värittömät kylät ystävällisine ihmisineen rikastivat kokemuksia. Mukavia "vieraita" lajeja olivat kolme pikkukorp-pikotkaa ja hanhikorppikotkaa, laulava mustakurkkukerttu, valko-otsalepinkäiset, etelänsatakieli, syyriantikat, kaksi pikkutervapääskyä, muutamat ruostekurkkusirkut, harjalinnut, käärme-kotka ja alppivarikset.

Veikeä tuttavuus oli myös kallionaakkeli, jota on vaikea nähdä, mutta jonka laulu kaikuu kuuluvasti kalliorotkoissa. Koiras sinirastas oli myös ihailun kohteena pitkään. Kalliopääskyihin pääsi myös mukavasti tutustumaan ja samoilla paikoilla istuskeli rotkoseinämällä kalliokyyhkyjä.

Uusia lajeja olivat vielä upeat punarintanakkelit vanhassa kuusirotkossa, vuoriuunilintu, keltahemppo ja alppitervapääsky. Silifken satamassa lepäili joukko välimerenlokkeja.

Sunnuntaina 23.4. jätimme Club Skandinavian myöhään aamulla ja aloitimme matkan korkealle vuo-

ristoon, Demirkaziin. Matkalla teimme kaksi pitempää pysähdystä. Ensimmäisessä omenapuutarhassa, josta löytyi pikkutikka, käki, pensas- ja hernekerttuja, sini- ja talitiaisia, keltahemppo ja lumi-huippuisten vuorten päältä kaartelemasta hanhikorppikotkia. Toinen pysähdys oli ylempänä vuorilla laajalla aukealla. Lajisto oli monipuolinen: aivan bussin vierestä löytyi useita lyhytvarvas- ja tunturikiuruja sekä lumivarpusia. Kaksi hätäilevää paksujalkaa lensi edellä ja alempana pelloilla ruokaili kolmetoista alppivarista.

Perillä viihtyisän retkeilymajan pihalla aika kului rattoisasti pähkinöitä, punaviiniä ja Finlandiavodkaa nauttien ja keskustellen "Birds of The Middle East and North Africa"-kirjaa mukana toimittamassa olleen hollantilaisen P.H.Meiningerin kanssa. Välillä kauhokotkella sai ihastella vanhaa partakorppikotkaa ja nuorta maakotkaa.

Ylhäällä vuorilla kierteli lisäksi alppiterä, kallio- ja räystäspääskyjä. Lähellä huippuja parveilivat myös alppinaakat ja alppivarikset. Käenpiika, hempot, kottaraiset ja västäräkit olivat lisäksi piha-alueen havaintoja. Seurueestamme meitä jäi neljä yöpymään vuoristomaajaan, loput lähtivät yöpymään alemmas hotelliin yli sadan kilometrin päähän. Pari komppausinnokkainta löysi vielä illalla rinteestä valkokurkkusatakielen ja kolme ruususiipitulkkaa.

Vuorikiipeilyä

Maanantaina 24.4. oli varsinainen vuoristoretkipäivä. Ensimmäiset lähtivät kapuamaan ylös vuorille jo ennen aamun sarastusta. Kulku oli hidasta, raskasta ja vaarallista, ilma ohutta ja kylmää. Tämä kyllä maksoi vaivan; lintuja oli paljon ja monia pääsi läheltä ihastelemaan. Pentti Linkola kunnostautui löytämällä neljä lumivarpusen pesää ja laji olikin ylhäällä todella yleinen, samoin kivitasku ja kallonakkele. Liikkeellä oli myös runsaasti kallio- ja räystäspääskyjä, jotka alppivaristen ja -naakkojen ohella lensivät jyrkillä rotkoseinämillä. Tuuli-

haukkoja ja maakotkia oli muutamia, vain yksi sinirastas, mutta useita kivikorrastaita.

Kalliokiipeijöitä nähtiin yhteensä neljä ja lajin näkeminen on ehkä helpointa stajiaamalla sivummalta kuin itse kulkemalla kapean rotkon pohjalla. Rotkon pohjalta ylöspäin katsoessa näkyy vain pieni kaistale sinistä taivasta ja riski vaaralliseen virheaskelmaan kasvaa. Rinteiltä löytyi noustessa myös aro- ja valkoselkätaskuja, majan pihalla lauloi innokkaasti silkkikerttunen ja kylällä huhui kääpiösarvipöllö. Muita lajeja nousu- ja ylätasannevaiheissa olivat tunturikiuru, kultahemppo, vuoripyry, ampuhaukka, sepelrastas, kalliovarpuunen ja kaspianrautiainen.

Alastulo henkeä haukkomaan saavan pitkän kanjonin pohjalla oli tasapainoiteilua, mutta vuoristopurojen vesi vilvoitti välillä ja eväät antoivat voimaa. Rotkossa oli innokkaasti laulavia peukaloisia, alppirautiaisia, vuorisirkuja, kaksi kääpiösarvipöllöä, useita mustaleppälintuja ja kalliokyyhky. Käki kukkui jossain kauempana. Upea päivä ja maukas erikoistilattu lounas.

Sultan-kosteikko

Tiistaiamulla 25.4. lyhyt retkeily aamiaisen lomassa retkeilymajan lähistöllä. Vuoren alarinteiltä löytyi kalliovarpusia, kuten myös majatalon katolta. Koiras ruususiipitulkku sai pulssin kohoamaan ja silkkikerttusia oli nyt äänessä kaksi. Muita havaintoja olivat pikkulepinkäinen, valkoselkätaskut, nyt myös mielenkiintoinen näköinen naaras, pikku- ja väliemenvarpuset, peltosirkut, minervanpöllö ja kolme nuorta maakotkia. Poislähtessä auton ikkunasta näimme vielä joen vartta pitkin lentävän koskikaran.

Matkalla kohti laajaa upeata Sultan-kosteikkoa pysähdyimme onnistuneesti tien poskeen, jonka aikana horisontista ilmestyi vanha lammaspaimen, suoritti äänettä kätellyt ja katosi taas horisonttiin! Paikalla oli kuusi isokiuurua, tunturikiuruja, harmaasirkuja, kattohaikaroita ja nummikirvinen. Toi-

nen, lyhyempi pysähdys toi pikkukalliovarpuksen.

Perillä katsastimme kosteikon ensin etäämpää stajiaamalla. Ylitsemme lensi arohiirihaukka ja käärmekotka ja viereisellä pellolla oli paljon arokiuruja ja muutama harjalintu. Järven lähellä kylässä oli iso punainen lintutorni, josta pääsi katsomaan lintuja hyvin. Ruovikon yllä lenteli mustaibisparvia, harmaa- ja ruskohaikaroita ja räökkä-, silkki- ja jalohaikaroita.

Aivan tornin alla oli satoja suokukkoja, liroja, valko- ja mustavikloja. Tuhannet flamingot värittivät horisonttia, ruskosuohaukat saalistelivat ruovikon yllä ja merihanhet lentelivät edestakaisin. Kääpiömerimetsoja oli yli sata yhtenä parvena hiekkaisella penkalla ja aivan tornin luona ruokaili komea suohyppä, ehkä yksi retken upeimpia lintuja, jolle kirjan kuvat eivät tee oikeutta. Valkosiipi- ja valkoposkitiuroja oli hieman, jälkimmäinen pesivänäkin.

Vesilinnuista punapäänarsku oli yleisin. Muita vesilintuja olivat ruskosotka, tavi, heinätavi, sini-, lapa- ja harmaasorsa. Kynsihyppä pesi tälläkin järvellä ja ruovikosta kuului taukoamatta rastaskerttusia. Järven kiertää tie, jolta pääsee kätevästi näkemään avovesialueille, tien kyltissä lukee Pompa Istasyono. Tieltä nähtiin muutama huitti, kala-, hieta- ja pikkutiuroja, pikkukuovi, neljäsatua kapustahai-karaa, vanha mustanmerenlokki, kymmeniä avosetteja ja pikkusirrejä, joukossa tylli ja pari mustajalkatylliä.

Muita havaintoja olivat seitsemän ruostesorsaa, viisi mustahai-karaa, 30 kurkea, kaksi hietakanaa, yli kymmenen kaitanokkalokkia, kaksi kyhmyjoutsenta, mustapyrstökuiirit, silkkiuikut, punajalkaviklot, rantasipit, sirosuohaukka ja hyvin yleinen pitkäjalka. Tien varrella oli myös muutama lapinkirvinen.

Meren rannalla

Keskiviikkona 26.4. oli viimeinen retkipäivämme. Ohjelmassa oli Karatas ja Tuzla, rannikkopaik-

Osa 1000 linnun arokiuruparvesta. Huomaa siiven mustat alat. En skock av kalanderlärkor.

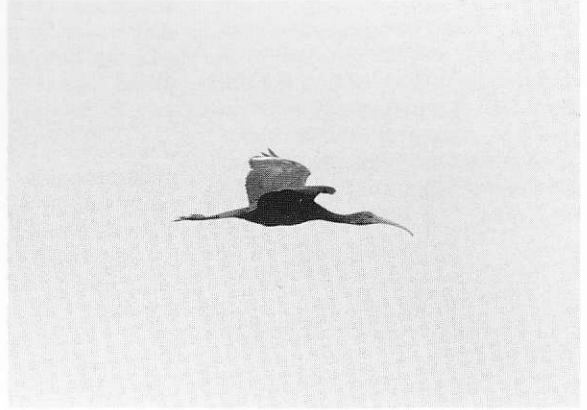
Jouko Hakala, Sarimaz 16.9.88

Käärmekotka vahdissa maantien varrella. Ormörnen vaktar.

Mustaiibis kuuuuu turkkilaiseen kosteikkolajistoon. Bronsibis.

Jouko Hakala, Eclurkki 16.9.88

Jouko Hakala, Göksy-delta 11.9.88

koja. Bussin ikkunasta näkyi useita mustaotsalepinkäisiä. Tuttuja jo edellä mainittuja lajeja nähtiin ja uusina taivaanvuohi, pikkuhiitti, suosirri ja kuhankeittäjä.

Toisella pysähdyksellä löytyi mustapääsirkku, satoja välimerenvarpusia ja muutama yöhaikara sekä kangaskiuru. Meren rannalla muutti mehiläishaukkoja ja todennäköisiä balkaninvarpushaukkoja. Löysimme myös ison törmäpääskykolonnan ja viiriäisen. Suolajärvi Karatasin lähellä oli pettymys, lintuja oli vähän, mainittakoon muutama nummikirvinen ja nuolihaukka. Jokivarresta löytyi ensimmäiset pikku-uikut.

Tuzla puolestaan päätti komeasti hyvän viikkoretken. Läheltä pääsi ihastelemaan ja laskemaan lintuja

helposti: flamingo 130, mustapyrstökuiiri 300, marmorisorsa 46, pikkutiira 50, avosetti 20, mustaiibis 20, kattohaikara yli 100. Yleisiä olivat myös suo- ja pikkusirri, suokukko ja mustajalkatylli. Uusia lajeja olivat vielä karikukko, kuovi- ja pulmussirri, vesipääsky ja ristisorsa. Riuttatiiroja lepäili rannalla yksitoista, pikkulokkeja viisi, priinia lauloi ja puhelinlangalla istuskeli minervanpöllö.

Aurinko teki laskuaan ja saatoimme todeta nähneemme kuudessa päivässä 200 lintulajia ja monille kokeneille matkaajille tuli useita uusia lintututtavuuksia ja retki sujui kiireisestä aikataulusta huolimatta hyvin Hildenin, Mehmedin ja Alin opastuksella. Kiitos kaikille retkeläisille!

Sammanfattning

Resa till Turkiet 20.—26.4.89

Uppsatsen berättar om en fågel-skådar-resa till Turkiet med tre Åbabor bland resesällskapet. Tiden var knappa sex dagar och därför blev pauserna på de ställen som besöktes för korta.

De viktigaste fågelokalerna som besöktes var det berömda Göksy-deltat och fågelsjön Akgöl i närheten, höga bergen i trakten Demirkaz, Sultan-sankmarken och kusten nära Karatas och Tuzla. De observerade fågelarterna listas lokaltvis ganska noggrant.

Artlistan består till största delen av i Norden exotiska fåglar. Resans saldo var 200 arter.

Bongarin ja ornitologin ongelma:

Miksi nokivaris ja varis kuuluvat samaan lajiin vaikka ovat erinäköisiä? Miksi urpiainen ja tundraurpiainen ovat eri lajeja vaikka niitä ei ulkonäöstä aina voi erottaa? Mikä siis on laji, siihen etsitään vastausta tässä kirjoituksessa.

Lajikäsite lintutieteessä

Kilpailevat lajikäsitteet

Kuuluisa 1700-luvulla elänyt ruotsalainen kasvitieteilijä Carl von Linné piti lajeja antiikin Aristoteleen tapaan ikuisesti muuttumattomina. Tämän **typologisen lajikäsitteen** mukaan lajeja oli yhtä monta kuin alussa luotiin. Poikkeamat lajin perustyyppistä, lajin nimeäjän museoon tallettamasta malliyksilöstä, tulkittiin epänormaaleiksi (esim. Leikola 1986).

Kun Charles Darwinin ”Lajien synnyn” (1859) jälkeen lajien todettiin muuttuvan toisiksi (kehitysoppi eli evoluutioteoria), oli typologisen lajikäsitteen tilalle keksittävä jotakin muuta. Kuitenkin Linnén systematiikan perusteet — luokittelu ja lajin määrittely suvullisen lisääntymisen luonnollisena yksikkönä — ovat jääneet pysyvästi käyttöön (Leikola 1986: 88).

Kun eläimiä kerättiin museoihin näytteiksi, eri lajien erottaminen oli luonnollisinta tehdä lajin ulkoisten piirteiden perusteella. **Morfologinen lajikäsite** perustuu lajin yksilöiden rakenteelliseen samankaltaisuuteen (esim. Laihonon et al. 1986). Lajilla on sille ja vain sille tyypillisiä rakennepiirteitä, joiden perusteella lajin yksilöt voidaan erottaa muista lähisukuisten lajien yksilöistä.

Biologeille ei kuitenkaan ole riittänyt lajimääritelmäksi ”tietyn näköisten yksilöiden joukko”. Tähän on ollut syynä mm. lajin havaittu muuntuminen ajassa (evoluutio) ja paikassa (maantieteellinen muun-

telu). Evoluution tuloksena laji on kokoelma tiettyjä perimätekijöitä eli geenejä. Tämän geeniyhdistelmän hajoamista vastaan lajin on oltava geenivirraltaan eristäytynyt muista lajeista (Mayr 1963). Laji on evoluution kannalta enemmän erillinen kuin erilainen ryhmä yksilöitä.

Näiden ajatusten pohjalta on yleisesti hyväksytty **biologinen lajikäsite**: Laji koostuu populaatioryhmistä, jotka lisääntyvät keskenään tai ainakin kykenevät kohdassaan lisääntymään, ja ovat lisääntymiseltään eristyneitä muista vastaavista ryhmistä (Mayr 1969: 26). Jos kaksi ryhmää tai useampi ryhmä esiintyy samalla alueella, pystytään hybridisaation eli risteytymisen asteen perusteella päättelemään, kuuluvatko ryhmät samaan lajiin. Jos ryhmät esiintyvät eri alueilla, pystytään biologisen tiedon avulla arvioimaan ryhmien yksilöiden välisen risteytymisen mahdollisuus (Mayr 1969).

Biologisen lajikäsitteen mukaan lajiin voi kuulua useita erityyppisiä yksilöitä (nk. polytyyppinen laji, esim. varis: *Corvus c. corone* ja *Corvus corone cornix* ja eri alueilla esiintyviä populaatioita, jotka eivät ole kosketuksissa toistensa kanssa (nk. allopatriset populaatiot). Täten esim. Teneriffalla tavattava sinitäinen (*Parus caeruleus teneriffae*) kuuluu päälajiin (*Parus caeruleus*), vaikka sen pystyy erottamaan rakenteellisin perustein pääpopulaation yksilöistä ja vaikka populaatioiden yksilöistä ja

vaikka populaatioiden yksilöt eivät nykyään lisäänty keskenään.

Biologisen lajikäsitteen rinnalle on esitetty lukuisia muitakin lajikäsitteitä. Lukuisten lajikäsitteiden syntyminen johtuu tutkijoiden erilaisista lähtökohdista ja tarkoituseristä. Käytännön taksonomiassa tähän asti vain morfologisella ja biologisella lajikäsitteellä on ollut merkitystä. Taksonomiassa on keskitytty lajikäsitteen evolutiivisen taustan tarkastelun sijasta kehittämään erilaisia menetelmiä, joiden avulla eri lajeihin kuuluvat yksilöt voidaan erottaa toisistaan.

Lajin määrittämismenetelmät

Suurin osa lajeista on määritelty morfologisella eli rakenteellisella perusteella. Tämä on ollut helppoa varsinkin museoissa, joihin on jo kauan kerätty lintujen nahka- ja luustokokoelmia (Selander 1971). Tärkeimmät rakennepiirteet taksonomiassa ovat olleet mitat (esim. siiven mitta) ja höyhenpuvun väriyty. Nykyinen lintulajimäärittäminen pohjautuu luonnollisesti rakennepiirteisiin, sillä lajin määrittäminen elävästä linnusta on välttämätöntä.

Rakenteellisten ominaisuuksien käyttöön liittyy ongelmia, jotka pohjautuvat lintujen muuntelevuuteen. Usein lintulajien rakenteen muuntelevuus on asteittaista, eikä tällöin pystytä määrittämään eri taksoneita rakenteellisten ominaisuuksien perusteella (ks. esim.

Zink & Remsen 1986). Kuka siis pystyy sanomaan varmasti, että Huippuvuorille matkalla oleva pieni, tumma hanhi on varmasti omaa lajia "lyhytnokkahanhi", eikä metsähanhen johonkin eristyksissä olevaan populaatioon kuuluva yksilö?

Koska rakenneominaisuudet ovat useiden geenien eli perintötekijöiden ohjaamia sekä ympäristötekijöiden vaikutuksen alaisia, on esim. populaation geneettisen yhtenäisyyden arvioiminen hankalaa (Corbin 1983). Tästä syystä on pyritty tutkimaan solun sisäisiä ominaisuuksia mm. sukulaisuussuheteita selvittäessä.

Nykyään yleinen menetelmä on verrata elektroforeettisesti tiettyjen proteiinien eli valkuaisaineiden samankaltaisuutta yksilöiden ja populaatioiden välillä (Evans 1987). Valkuaisaineiden vertailu on tehty esim. eri lokki- ja sorsalajien välillä (esim. Matson 1984).

Kromosomien värjäystekniikka on tuonut mahdollisuuksia verrata lintulajien kromosomistoja. Pe-

riaatteessa jokaisen lintulajin kromosomit voidaan värjätä ja näin muodostaa kromosomeista karyotyyppi, mutta näin on tehty vasta n. 600 lintulajille (Shields 1987: 80). Tämä johtuu lähinnä lintujen kromosomiston tutkimisen hankaludesta. Lähisukulaisten lajien välistä karyotyypivertailuja on tehty vain muutamia eikä lainkaan suomalaista kiinnostavista lajipareista (Shields 1987: 83).

Elektroforeesia ja eri värjäysmenetelmiä parempi perimän vertailukeino on DNA-DNA-hybridisaatiomenetelmä (esim. Sibley & Ahlquist 1983). DNA-DNA-hybridisaatiolla pystytään vertaamaan suoraan perimän samankaltaisuutta. Näytteenotto- ja tutkimusmenetelmät ovat kehittyneet nopeasti. Nykyään pystytään ottamaan DNA-näytteitä mm. elävien lintujen tumallisista verisoluluista (Arctander 1988). Tulevaisuudessa mongoliankirvinen ehkä määritetäänkin verisolunäytteen avulla, eikä pohdita eri höyhenten ja sulkien väritystä. Tällä uudella menetelmällä saa-

dut tutkimustulokset ovat muuttamassa linturyhmien luokittelua muutamien ei-eurooppalaisten taksonien osalta (Sibley et al. 1988).

Lisäksi mm. lintujen käyttäytyminen (erityisesti soidinkäyttäytyminen) on ollut apuna lintutaksonomiassa (Selander 1971).

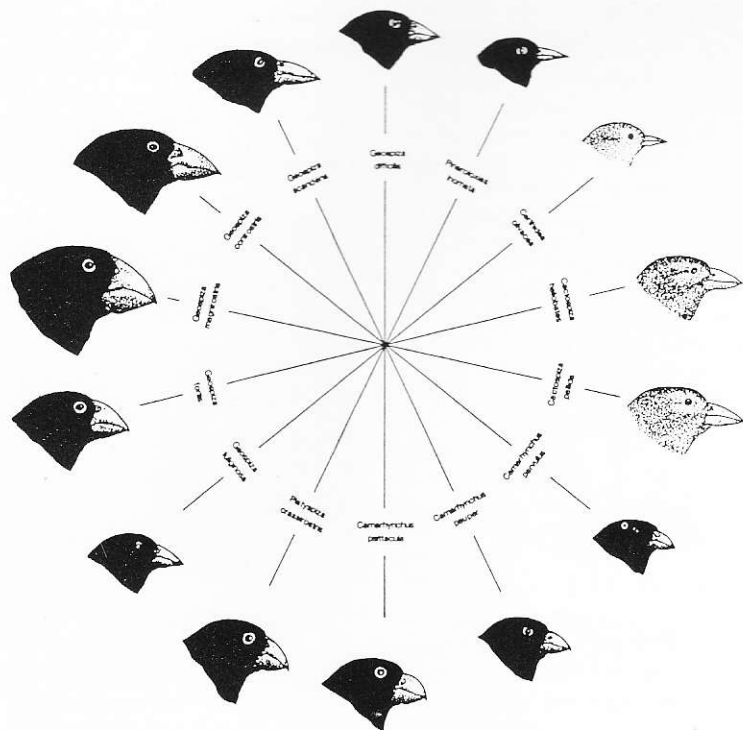
Käyttäytymiseen liittyvää ääntä (laulua) pidetään taksonomiassa tärkeänä erottamistekijänä, esim. nunnataskun (*Oenanthe pleschanka*) ja kyproksentaskun (*Oenanthe pleschanka cyprica*/O. *cyprica*) tapauksessa (Sluys & van der Berg 1982, Martens 1988).

Lajimääritelmän ongelmatapaukset

Lajiutumisen ja eristyneiden alueiden populaatiot

Kun laji on lisääntymiseltään eristynyt muista lajeista, sitä voidaan pitää suljettuna systeeminä: sen perimäainekseen ei tule uutta materiaalia muista lajeista. Sillä on siis oma kehityksellinen eli evolutiivinen linjansa. Tämä omana linjanaan pysyminen on seurausta monesta seikasta, jotka erottavat eri lajit toisistaan. Kun lajin tietty populaatio vastaavasti pystyy kehittymään omaan suuntaansa (esim. eristyneellä saarella ollessaan), sitä voidaan pitää omana evolutiivisena linjanaan. Tällaista eristäytynyttä populaatiota pidetään joskus omana lajinaan (Wiley 1978). Esimerkiksi Kreetalla pesivää eristäytynyttä vuoripyyppopulaatiota (*Alectoris chukar*) voitaisiin pitää omana lajinaan, koska se on eristyksissä muista vuoripyyppopulaatioista. Mayr (1969) ja Willis (1981) suhtautuvat kuitenkin varovaisesti näin jyrkkään rajaamiseen, jossa mm. morfologinen vertailu jäisi huomioitta. Kuitenkin eristyneen populaation kehitys voi johtaa tilanteeseen, jossa se ei enää pysty lisääntymään pääpopulaation kanssa. Tällöin populaatiota on pidettävä omana lajinaan (Mayr 1963).

Nykyinen saarten (ja muiden eristyneiden alueiden) linnuston systematiikka on vaihtelevaa. Yleisesti tiettyä saarta käsittelevä kir-

Galapagossaarilla tavattavien darwinpeippojen vähittäinen muuntuminen yhteisestä kantamuodosta eri lajeiksi on klassinen esimerkki lajiutumisen (ks. tarkemmin esim. Laihonon et al. 1986: 163). Kuva Grantin (1986) teoksesta.

jallisuus pitää monia saaren yleisen systematiikan mukaisia alalajeja omina lajeinaan. Vaihtelevaisuus johtuu osaksi siitä, ettei tiedetä populaation lisääntymiskyvystä muiden populaatioiden kanssa. Toinen vaihtoehto on, että ei noudateta biologista lajikäsittelyä, vaan vedotaan esim. rakenteellisiin eroavuuksiin ja pidetään tästä syystä saaren populaatiota omana lajinaan.

Lajitutumisen yhteydessä lajien välille ei ole aina syntynyt selviä morfologisia eroja. Tällöin lajit ovat hyvin vaikeasti erotettavissa toisistaan, mutta lisääntymiseltään ne ovat eriytyneet toisistaan. Tällöin puhutaan "sibling species" – lajiparista eli sisaruslajeista. Sisaruslajien erottaminen on perinteisin rakenteellisin vertailuin hankalaa, mutta esim. DNA-DNA-hybridisaatiolla pystytään erottamaan suurin osa sisaruslajeista (Mack et al. 1986).

Risteyvät eli hybridit

Biologisen lajin määrittämään tehdään usein lisäys: "Vain samaan lajiin kuuluvat yksilöt tuottavat lisääntymiskykyisiä jälkeläisiä." Tämä tarkennus on tarpeen, sillä kahden eri lajiin kuuluvien yksilöiden pariutuminen voi johtaa risteymien eli hybridien syntymiseen. Nämä risteyvät ovat yleensä lisääntymiskyvyttömiä, joten niiden välityksellä ei tapahdu eri lajien välillä perimäaineksen vaihtumista. Kuitenkin lintutieteessä tunnetaan lukuisia tapauksia, joissa risteymä on ollut lisääntymiskykyinen eli fertiili (esim. Parmelee 1988).

Risteyvät ovat lintumaailmassa verrattain yleisiä, mikä aiheuttaa monia ongelmia. Jos risteyvät ovat yleisiä ja lisääntymiskykyisiä, biologinen lajikäsitys horjuu näissä tapauksissa.

Koska fertiilit hybridit pystyvät lisääntymään, ne lisäävät sellaisten yksilöiden määrää, jotka ovat monessa suhteessa kahden eri lajin välimuotoja. Risteyvät jakavat usein emolajien piirteitä. Tämä aiheuttaa hankaluuksia jo usein ennaltaan hankalien lajiparien määrittelyssä. Tämä johtuu siitä, että

risteyvät ovat yleisimpiä lähisukuisten ja verrattain samannäköisten lajien välillä.

Hybridien ongelmaa lisää se, ettei lajien ulkonäön erilaisuus takaa risteytymien mahdollisuutta (esim. Amadon 1950). Kääntäen: lajien risteytyminen ei osoita niiden olevan läheisiä sukulaisia.

Risteyvät ovat usein kelpoisuudeltaan heikkoja. Risteymien menestyminen usein heikompaan kuin kantalajien "puhtaiden" yksilöiden, ja näin luonnon valinta karsii risteymiä (Minkoff 1983). Kuitenkin risteyvät ovat joskus lisääntymiskykyisiä. Tämän ansiosta risteymistä on mahdollisuutta kehittyä uusia lajeja.

Läntisellä palearktilla tavattavien lintulajien määrittelyongelma

Käsittelen muutamia ongelmatapauksia, joissa luokittelu tulee vaihtumaan tai on jo vaihtunut Euroopan lintulajilistassa.

Tundraurpiainen

(*Carduelis hornemanni*)

Tundraurpiaisien määrittäminen maastossa (ja kädessäkin) on ollut jo kauan yksi käsitellyimmistä määrittelyongelmista. Tundraurpiaisvuodenpinna otetaan usein "erittäin vaaleasta urpiaisesta". Urpiaisen ja tundraurpiaisien huomattava samannäköisyys (esim. nuorta lintua ei todennäköisesti pysty määrittämään lajilleen) voisi viitata vain yhden urpiaislajin olemassaoloon. Kuitenkin ruotsalaisten tekemien tutkimusten mukaan tundraurpiainen ei risteydy edes häkissä urpiaisen kanssa (Molau 1985). Täten tundraurpiaista voidaan pitää kunnon biologisena lajina. Urpiaisluokittelulla alalajitasolla vaatii vielä lisää tutkimusta (ks. Nyström & Nyström 1987).

Luotokirvinen

(*Anthus spinoletta*)

Suomessa tavataan rannikkoalueella pesivänä tummakoipista kirvistä, luotokirvistä. Sitä on pidetty alalajina *Anthus spinoletta littoralis* (Voous 1977, Solonen 1985:

148). Tämän alalajin lisäksi holarktiseen polytyypiseen lajiin on luettu alalajit *petrosus* ja *rubescens* (BOU 1971).

Nykyisen, mm. englantilaisten hyväksymän, käsityksen mukaan ylilaji (superspecies) koostuu kolmesta erillisestä lajista. Ylilajin erottamista kolmeksi lajiksi on perusteltu mm. lajien eripaikkaisella esiintymisellä, erilaisella habitaatinvalinnalla ja rakenteellisilla eroilla (Knox 1988). Nykyisen luokittelun mukaiset lajit ovat:

— Luotokirvistä *Anthus petrosus* tavataan Lounais-Euroopassa ja Fennoskandiassa meren rannikolla. Suomessa tavataan tämän lajin alalajia *littoralista*.

— Vuorikirvinen *Anthus spinoletta* pesii Keski- ja Etelä-Euroopassa sekä Länsi-Aasiassa.

— *Anthus rubescens* pesii Pohjois-Amerikassa, Länsi-Grönlannissa ja Itä-Aasiassa.

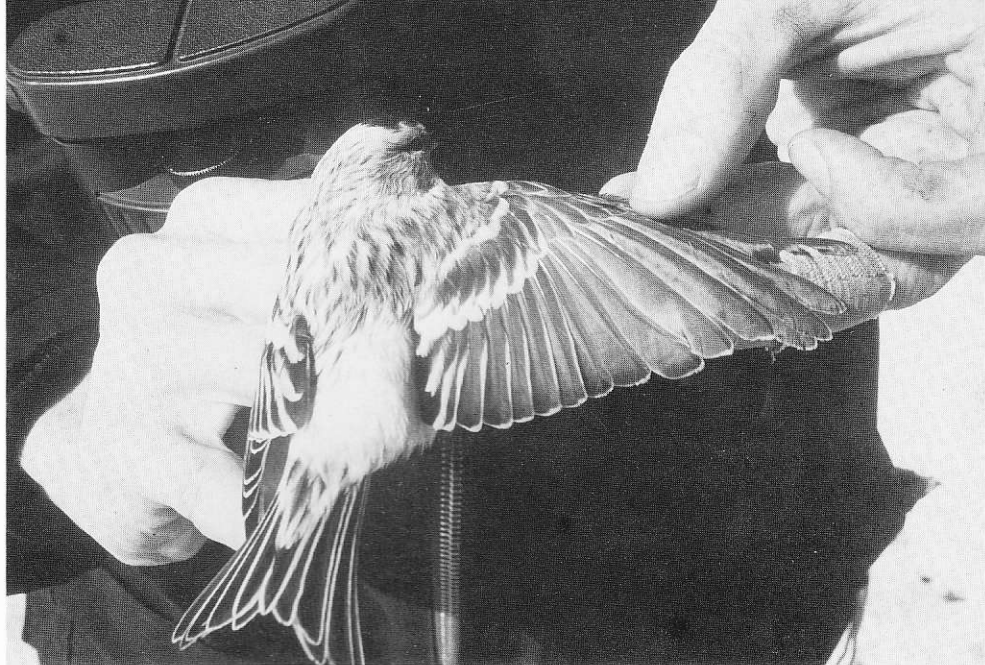
Suomalaista kiinnostaa lähinnä lajipari luoto- ja vuorikirvinen, sillä vuorikirvisen näkeminen Suomessa on hyvin mahdollista. Lajien erottaminen on mahdollista hyvissä oloissa maastossakin (Svensson 1984).

Eurooppalainen arokotka muutolla Eilatissa.

Den europeiska steppörnen flyttar i Eilat.

Onko tundraurpiainen vain vaalea urpiainen? Lajit eivät risteydy keskenään joten biologisen lajikäsittelyn ehdot täytyvät. Geneettinen tutkimus tuo lisätietoa asiaan. Snösiska eller en ljus gräsiska?

Matti Sulkinoja

Arokotka

(*Aquila rapax/nipalensis*)

Arokotka on tavattu Suomessa harvoin. Laji on kuitenkin tuttu varsinkin Eilatissa retkeilleille. Nyt laji ollaan pilkkomassa.

Aquila nipalensis-lajin (englanniksi Steppe Eagle) alalajia *orientalis* pesii mm. Itä-Euroopassa ja muuttaa Afrikkaan. Toinen laji *Aquila rapax* (englanniksi Tawny Eagle) pesii paikkalintuna Afrikassa ja Intiassa. Uusi systematiikka muuttaisi siis eurooppalaisen arokotkan tieteellisen nimen ja tekisi siitä oman lajin. Afrikassa arokotka pesii vanhalla tieteellisellä nimellä.

Alaskan- (Amerikan-) ja siperiankurmitsa

(*Pluvialis dominica* ja *P. fulva*)

Alaskan- ja siperiankurmitsaa on pidetty yhtenä polytyyppisenä lajina (esim. Cramp 1980). Lajiin on kuulunut kaksi alalajia (alaskan- ja siperiankurmitsa). Alalajit pesivät pääasiassa eri alueilla, mutta molempia alalajeja tavataan pesimäaikana ainakin Koillis-Alaskassa, ehkä myös Siperiassa. Alalajien ei ole kuitenkaan todettu risteytyvän alueilla, joissa molemmat pesivät. Alalajit pystytään ainakin tietyissä puvuissa erottamaan toisistaan rakenne-erojen ja höyhenpuvun erojen perusteella (Knox 1987). Li-

säksi alalajeilla on eroa sulkasäksä ja muuttokäyttäytymisessä. Alalajien erottamiseksi omiksi lajeikseen näyttää olevan riittäviä perusteita käytettäessä sekä morfologista että biologista lajikäsittettä. Kuitenkin edelleen suhtaudutaan alalajien erottamiseen omiksi lajeikseen varovaisesti, sillä on tavattu välimuotoisia yksilöitä (mahdollisia risteymiä) (Cramp 1980: 200).

Ongelma on vakava, koska läntisessä Euroopassa tavataan molempia lajeja, Suomessa on tavattu vain *fulva*-alalajia (Solonen 1985: 89). Iso-Britanniassa suurin osa havainnoista koskee *dominica*-alalajia (Pym 1982).

Lisäksi ollaan keskustelemassa ainakin Euroopan Yhteisön tiedemiesten keskuudessa seuraavista lajien halkomisista (Knox 1989): Pikkujoutsen pilkottaisiin kahdeksi lajiksi (Siperiassa pesisi täten *Cygnus bewickii*, P-Amerikassa *Cygnus columbianus*). Kanarian saarilla tavattava hippiaislaji tulisi omaksi lajikseen (*Regulus teneriffae*), samoin keisarikotkan Iberian niemimaalla pesivä, sukupuuttoon kuoleva (?) populaatio omaksi lajikseen (*Aquila adalberti*) ja harmaalokin cacinans-muoto lajiksi *Larus cacinans* (tavataan mm. Välimerellä, Mustallamerellä ja Kanarialla). Englantilaiset ovat tekemässä kelvävästäräkin alalajistaan omaa la-

jia (*Motacilla flavissima*). Ongelmatapausten lista jatkuisi vielä pitkään (esim. Hirschfeld 1989), joten lajilistojen pitäminen täytyy seurata alan kirjallisuutta tarkoin.

Lopuksi

Läntisen palearktisen alueen linnustossa on lukuisia lintulajeja, joiden pesimäbiologista asemaa lähisukulaisiin lajeihin ei tiedetä. Tämä perustietoa olisi välttämätöntä, jotta nykytaksonomia pystyisi käyttämään biologista lajikäsittettä lajien määrittelyssä. Menetelmiä ja aineistoja kehitellään, joilla voitaisiin luotettavimmin tutkia lajien sukulaisuusastetta. Kuitenkin sukulaisuusasteen selvittäminen ei vielä poista lajimäärittelyn ongelmaa, koska sukulaisuusasteen arvio ei kerro esim. lajien risteytymisen yleisyydestä.

Länsieurooppalainen lintutiede on yleisesti hyväksynyt Voousin (1977) systematiikan. Kun käsitellään läntisen palearktisen alueen lajistoa, auktoriteeteiksi soveltuvat British Ornithologists' Unionin (BOU) lajilista (1971 ja 1984) ja Suomen lajiston osalta Solosen (1985) Suomen linnusto. Muuttuvissa tapauksissa Suomen käytännön määrittelee Rariteettikomitea, joten tässä artikkelissa käsitellyt muutokset lintusystematiikassa

koskevat Suomen lajistilaa vasta sitten, kun Rariteetikomitea on ilmoittanut muutoksista. Maailman linnustoa tarkasteltaessa yleisin systematiikkakirja lienee Howardin & Mooren (1980) pinnaopus. Yleisesti maailman selkärangaslajiston nimestä käsittelee kansainvälinen eläimistön nimestökomitea (The International Commission on Zoological Nomenclature). Komitean kannanotot ovat kuitenkin usein jo vakiintuneen käytännön vahvistamista. Tärkeintä olisi, että Euroopassa noudatettaisiin yhteistä lajiluokittelua: Tämä on sitä Yhdentyvää Eurooppaa.

Kirjallisuus

- Arctander, P. 1988: Comparative studies of avian DNA by restriction fragment length polymorphism analysis: convenient procedures based on blood samples from living birds. — *J. Orn.* 129: 205–216.
- British Ornithologists' Union (BOU) 1971: The status of birds in Britain and Ireland. Oxford.
- Campbell, B. & Lack, E. (toim.) 1985: A dictionary of birds. — Buteo Books, Vermillion.
- Corbin, K.W. 1983: Genetic structure and avian systematics. — Teoksessa Johnston, R.F. (toim.): *Current Ornithology*, vol. 1: 211–244.
- Cramp, S. (toim.) 1977: The birds of the Western Palearctic Volume I. — Oxford University Press, Oxford, London, New York.
- Cramp, S. (toim.) 1980: The birds of the Western Palearctic Volume III. — Oxford University Press, Oxford, London, New York.
- Darwin, C. 1859: On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life. — John Murray, Lontoo.
- Evans, P.G.H. 1987: Electrophoretic variability of gene products. — Teoksessa F. Cooke & P.A. Buckley (toim.): *Avian genetics*: 105–162. — Academic Press, Lontoo.
- Grant, P.R. 1986: Ecology and evolution of Darwin's finches. — Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
- Hirschfeld, E. 1989: Ommöbleringar i artlistan? — *Vår Fågelvärld* 48: 167–172.
- Howard, G. & Moore, A. 1980: A complete checklist of the birds of the world. — Oxford University Press, Oxford, New York, Toronto, Melbourne.
- Knox, A. 1987: Taxonomic status of 'Lesser Golden Plovers'. — *British Birds* 80: 482–287.
- Knox, A. 1988: Taxonomy of the Rocks /Water Pipit superspecies *Anthus petrosus*, *spinoletta* and *rubescens*. — *British Birds* 81: 206–211.
- Knox, A. 1989: Proposed changes to the Voous List. — *British Birds* 82: 119–120.
- Laihonen, P., Salo, J. & Vuorisalo, T. 1986: Evoluutio. — Otava, Keuruu.
- Leikola, A. 1986: Kotilokabinetti. — WSOY, Porvoo.
- Mack, A.L., Gill, F.B., Colburn, R. & Spolsky, C. 1986: Mitochondrial DNA: a source of genetic markers for studies of similar passerine bird species. — *Auk* 103: 676–681.
- Matson, R.H. 1984: Applications of electrophoretic data in avian systematics. — *Auk* 101: 717–729.
- Mayr, E. 1963: Animal species and evolution. — The Belknap Press, Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Mayr, E. 1969: Principles of Systematic Zoology. — McGraw-Hill, New York.
- Minkoff, E.C. 1983: Evolutionary biology. Addison-Wesley Publishing Company, Reading Massachusetts.
- Molau, U. 1985: Gräsiskkomplexet i Sverige. — *Vår Fågelvärld* 44: 5–20.
- Nyström, B. & Nyström, H. 1987: Biotopval och häcknings hos gräsiskor *Carduelis flammea* och snösiskor *C. hornemanni* i Ammarnäsområdet, södra Lappland. — *Vår Fågelvärld* 46: 119–128.
- Parmelee, D.F. 1988: The hybrid Skua: A southern Ocean enigma. — *Wilson Bulletin* 100: 345–356.
- Pym, A. 1982: Identification of lesser golden plover and status in Britain and Ireland. — *British Birds* 75: 112–124.
- Selander, 1971: Systematic and speciation in birds. — Teoksessa Farner, D.S. (toim.): *Avian Biology*, vol 1: 57–149. — Academic Press, New York, London.
- Shields, G.F. 1987: Chromosomal variation. — Teoksessa F. Cooke & P.A. Buckley (toim.): *Avian genetics*: 79–104.
- Sibley, C.G. & Ahlquist, J.E. 1983: Phylogeny and classification of birds based on the data of DNA-DNA hybridization. — Teoksessa Johnston, R.F. (toim.): *Current Ornithology*, vol. 1: 245–292.
- Sibley, C.G., Ahlquist, J.E., Monroe, B.L.Jr. 1988: A classification of living birds of the world based on DNA-DNA-hybridization studies. — *Auk* 105: 409–423.
- Sluys, R. & Van Der Berg, M. 1982: On the specific status of the Cyprus Pied Wheater *Oenanthe cyprica*. — *Ornis Scandinavica* 13: 123–128.
- Solonen, T. 1985: Suomen linnusto. SLY:n Lintutieto Oy, Helsinki.
- Svensson, L. 1984: Identification guide to European passerines. Märstaryk, Tukholma.
- Voous, K.H. 1977: List of recent Holarctic bird species. — *Ibis* 119: 223–250, 376–406.
- Wiley, E.O. 1978: The evolutionary species concept reconsidered. *Systematic Zoology* 27: 17–26.
- Willis, E.O. 1981: Is a species an interbreeding unit, or an internally similar part of a phylogenetic tree? — *Systematic Zoology* 30: 84–85.
- Zink, R.M. & Remsen, J.V. Jr. 1986: Evolutionary processes and patterns of geographic variation in birds. — Teoksessa Johnston, R.F. (toim.): *Current Ornithology*, vol. IV: 1–69.

Sammanfattning

Artbegreppet i ornitologin — ett problem för kryssare och ornitologer.

Efter en kort historisk översikt kommer man till det allmänt godkända biologiska artbegreppet: Arten består av populationsgrupper vilka kan producera ungar sinsemellan.

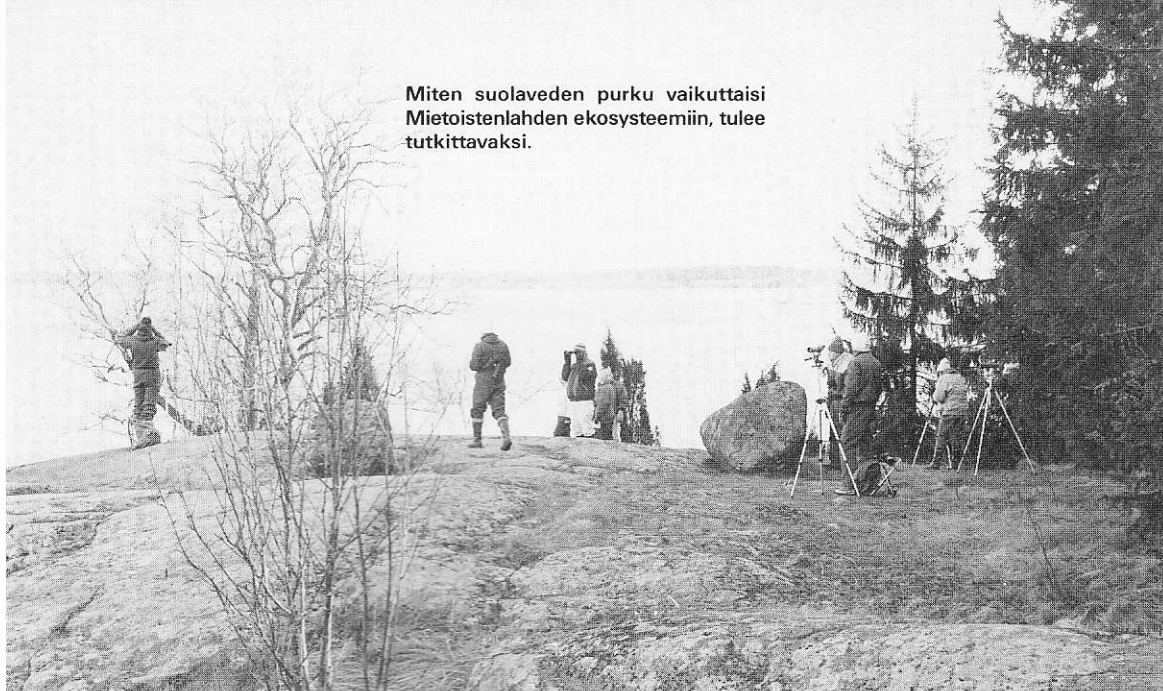
Förutom den morfologiska metoden att identifiera en art presenteras nyare metoder: elektrofore-

tisk jämförelse av proteiner, jämförelse av karyotyper och DNA-DNA-hybridisering.

Problem som förorsakas av isolerade populationer och fertila hybrider behandlas med flere exempel.

Till sist presenteras EG-kommitens arbete, en översyn av europalistan. Exempelarterna är snösiskan, skärpiplärkan, steppörnen och det amerikanska vadarparet *Pluvialis dominica/fulva*.

Miten suolaveden purku vaikuttaisi Mietoistenlahden ekosysteemiin, tulee tutkittavaksi.

Seppo Rytkönen, Mietoisten 4.89

Saasteet uhkaavat Mietoistenlahtea

Asian salamyhkäinen valmistelu kuumensi kuntalaisten tunteita. Mietoisten-Mynämäen nuori luonnonsuojeluyhdistys teki valituksen ja nimilistat lähtivät liikkeelle.

Valituksen perusteluissa tuotiin esille neljä seikkaa: tehdään ilmaansaastevaara asutuskeskukselle, Mynäjoen ja Mietoistenlahden jätevesisuormitus, epäilyt hankkeen kokonaistaloudellisesta epäedullisuudesta kunnalle sekä hankkeen salamyhkäinen ja epädemokraattinen valmistelu.

Tilanteen selvittämiseksi järjesti luonnonsuojeluyhdistys keskustelutilaisuuden Mietoisten kunnan mökillä Aarlahdessa 28. kesäkuuta 1989. Läsnä oli viitisenkymmentä ihmistä. Raision Tehtaiden edustaja vastaili paikallisten asukkaiden ja luonnonsuojelijoiden tiukoihin kysymyksiin. Paikalle oli kutsuttu myös Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiirin aluesihtööri Veijo Peltola. Turun Lintutieteellistä Yhdistystä edustivat puheenjohtaja Tapani Veistola ja sihtööri Rauho Laine.

Keskustelu oli niin vilkasta, että turkulaisten ei tarvinnut ruveta palpuheita pitämään. Maittensa ja

Kesäkuun puolimaissa Mietoisten ympäristöaktivit saivat vihiä Raision Tehtaiden suunnitelmista laajentaa Mietoisten hienokemikaalitehtaansa kaksinkertaiseksi. Sijoituspaikkalupahakemus oli silloin jo tulossa terveyslautakunnan käsitteilyyn.

vesiensä tulevaisuudesta taistelevan maanviljelijän rinnalla ovat hurjimmatkin kaupunkilaiset ympäristöradikaalit perin kesyjä lampaita. He kun elävät luonnosta suoraan ja kokopäiväisesti.

TLY:n edustajat korostivat Mietoistenlahden arvoa kansainvälisesti arvokkaana lintuvetenä. Lintujen ravintonaan käyttämiä eläimiä ja kasveja uhkaa suunniteltu suolaveden laskeminen (11 % vetä 50 m³ vuorokaudessa). Mahdollinen viemäriputki pitäisikin vetää mahdollisimman kauas ulapalle. Ennen putken rakentamista on luonnollisesti tehtävä tarkka limnologinen esitutkimus.

Kaikki osapuolet pääsivät yksimielisyyteen siitä, että hankkeen suurin ongelma on nimenomaan jätevesissä. Mietoistenlahden nykytilan säilymiselle on suunnitellun aikanaan tuleva vesioikeuskäsittely ratkaiseva vaihe.

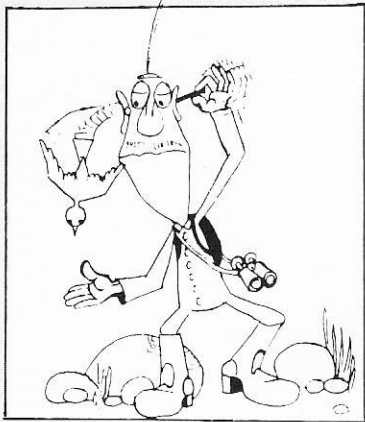
Keskustelutilaisuuden tuloksena eri osapuolet saivat tietoa vaihdetuksi ja paineitaan puretuksi. Paikallisen terveyslautakunnan kanta vain jäi epäselväksi, koska yksikään sen jäsen ei uskaltanut tulla paikalle.

TLY ja Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto seuraavat tilanteen kehitystä yhteistyössä paikallisten luonnonsuojelijajärjestöjen kanssa. Mietoistenlahden kaltaisella ainutlaatuisella lintuvedellä ei tehdä suolauskokeiluja — ei ainakaan ilman kansallista skandaalia.

Kuriositeettina mainittakoon, että Luontoäiti — tai hänen hulltio-poikansa Cendar — palkitsi kerankin suojelukeskustelijat: Mökin takana lauleskeli leppoinen kuhankeittäjä, josta yhdistyksen edustajat kuittasivat matkakuluikseen ns. vuoden pinnan.

TV.

Jurmon huulikirjasta

Jurmon huulikirjat ovat kulttuurihistoriallinen dokumentti, missä kärki osuu kunkin ajan ilmiöihin – ei henkilöihin. Si- ten tekstin henkilöiden yhteys todellisiin henkilöihin tai ta- pahtumiin on pelkkää sattua- ma.

HUULUISIA LINTU-
 MIEHIÄ RETKELLÄ
 KIRKKONUMMEN-HGIN
 SEUDULLA

TERVE LASSE, OLET-
 KO KUULLUT
 Vireo olivaceus-
 ta ESPOOSSA?
 SIITÄ JOKA ON
 LAJALAHDELLA?

JA NIIN MENTIIN

KARNØ, LASSE, DICK, PEKKA

LINTU
 Datsun 100 A

LASSE YRIT-
 TÄX ETUII-
 LA
 PERILLÄ
 CREEK

PIAN

HEI MIKÄ
 TUO ON?

PUNAINEN SIL-
 MÄ LOISTI
 PUSIKOSTA

OLEELLINEN REPLIKKI

HIENOA, VAIK-
 KA EI NÄY-
 KÄXN KUIN
 SILMÄ

TODELLA
 OUTO
 SILMÄ

JOO

PAIKALLE TULI 6 MIKKOLAA

1 KARNØ
 2 KAURI
 3 KIRMO
 4 KIRNU
 5 KERMA
 6 KEFIIRI

* ULKOMAALAINEN
 KEDIR-VELI OLI
 ESTYNYT

<p>ASIA SELVIÄÄ</p> <p>TERVE KAIKKI MUTTA...12 KÄRNOÄ!</p> <p>PUSIKOSTA ASTUU UUDS POIKASMIES</p> <p>OUTO PUNAISEN SILMÄ</p> <p>ASAHI</p>	<p>KOMI TOI PUU</p> <p>Vireo olivaceus</p> <p>TERVE PEKKA</p> <p>KARI SOILEVAARA</p>	<p>KARI SELITTÄÄ</p> <p>...NÄIN SEN HENOSTI AI- VAN SELVÄ VIREO!</p> <p>YRITÄT ILMISELVÄ TI HUIPUTTAA ONNENKANTAMOISELLA ÄRKÖÖTÄ KURJA</p>
--	---	---

OLET JO PAJU- PUNUT KARI OI VOI ETEN SANOISI

JANIIN VIREOTA EI OO NÄHTY SUOMES- SA: KARIIN KAAVAKKEET LE KÄVI NÄIN

Silmä punainen ja pään lintu lähes vertasin määrähän wu sulok- lajin saa levara

O.VESIKKO NÄKI LINNUN

Nikon

HDO

HÄN MENI BÖÖLEEN

TERVE KARNON NÄIN VIREON

KARNON SUUTTUU

AI

POK VIUH

TUOSTA SAAT

JATUOSTA! OPETAN SINUA PITÄMÄN ÄRKÖÖTÄ PILKKA- NASI GRRR

VIUH

JASEUR, PAIKALUSYHD. KOKOUS

EROTETTAVIEN JÄSENEN JOUKOSSA OVAT MM. O.VESIKKO JA K. SOILEVAARA, EI ANNETA TOI VOA KOSKA SYNNÄRKIN PILKKAUS

Sitteeri: Aura Koivisto

MUTTA HAVIKSIA ALKDI TULLA

NYT MUK- KUMAAN KARNOSEEN

VOI M TANA EN NÄHNUT SI- TÄ KELE

Helena

VIRALL. KAA- VAKE PÖYTÄ

MUUT

VIREO

Harron oma pöytä

ÄRKÖD KÄSITTEI KAIKKI

VOI M TANA EI AUTA KUN HYVÄ- SYÄ VAIKKA EN NÄHNUT KOKO LINTU- TUA KELE

NÄINSEN

Vira

Nyt on aika

hankkia talven linnunsiemenet. Samalla voit ottaa yhdistyksen varastolta ensi kesän pöntöt. Saat ne kerrankin ajoissa puuhun. Soita Raunolle, puh. 304 562.

Auringonkukka	9 mk/kg
pakattu kahden kilon pusseihin	
Linnunpöntöt	
pikkulintu	30 mk
kottarainen	35 mk
telkkä	70 mk
helmipöllö, uuttukyyhky	60 mk
harmaasiippo	25 mk

Kirjat, lehdet

Yhdistys myy kotimaista laatukirjallisuutta ja merkkejä. Myynnin hoitaa Annika Forstén, jonka tavoitat parhaiten työnumerosta, 654 536

Itämeren lokkilinnut	135 mk
Suomen sorsalinnut	98 mk
Suomen linnusto	115 mk
Suomen lintuatlas	125 mk
Rovfågelguiden	98 mk
Kahlaajaopas	vielä
Suomen päiväpetolinnut	muutama jäljellä

Distribution and Numbers of Finnish Breeding Birds	uutuus 95 mk
TLY:n hihamerkki	10 mk
TLY:n tarramerkki	6 mk

Annika välittää myös ulkomaisten lehtien ja kirjojen tilaukset. Seuraavassa esimerkkejä suosituimmista:

Vår Fågelvärld	noin 100 mk
British Birds	155 mk
Dutch Birding	noin 110 mk
Birding World	150 mk
Bird Identification	110 mk
A Fotographic Guide to Birds of Europe	110 mk
Shorebirds	165 mk
North Atlantic Shorebirds	100 mk
Wildfowl	195 mk

LOPPU

1 WRM
Fågelstation
9.6.83
610 23.45

Osoitemuistio 1989

Hallitus

Puheenjohtaja Tapani Veistola	k 910-143 179
Marjatie 5 A 20, 18200 Heinola	t. 910-52 579
Sihteeri Rauno Laine	921-304 562
Rauhankatu 9 b B 43, 20100 Turku	
Rahastonhoitaja Jyrki Normaja	921-515 371
Eerikinkatu 27 B 24, 20100 Turku	
Varapuheenjohtaja Simo Veistola	916- 83 040
Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen	
Jäsen Annika Forsten	921-318 404
Aurakatu 20 A 5, 20100 Turku	
Jäsen Ari Laine	921-445 188
Punatulkunk. 4 K 126, 20600 Turku	
Jäsen Jyrki Matikainen	921-375 592
Yo-Kylä 10 B 1, 20510 Turku	
Jäsen Vesa Partanen	921-357 878
Linnunpääntie 6 D 42, 20840 Turku	
Jäsen Juha-Pekka Penttilä	921-357 381
Ylitie 22, 20810 Turku	
Jäsen Juhana Piha	921-423 940
Norjankatu 25, 20740 Turku	

Arkistot

Järvilintuarkisto Asko Suoranta	921-446 619
Koukkarinkatu 4 C 33, 20610 Turku	
Lintuhavaintoarkisto Juhana Piha	921-423 940
Lintulehdet (kotim.) Sampo Kunntu	921-304 424
Rauhankatu 13 A, 20110 Turku	
Lintulehdet (ulkom.) Jyrki Normaja	921-515 371
Suoarkisto Antti Karlin	922- 24 040
Kalevantie 15 A 22, 23500 Uusikaupunki	

Havaintojen ilmoittaminen

LYL-aluevastaava Juhana Piha	921-423 940
Norjankatu 25, 20740 Turku	
Lintuatlas Esko Gustafsson	921-328 123
Kerttulinkatu 12 A 5, 20500 Turku	
Pienvesitutkimus Esko Gustafsson	921-328 123
Turun aluerariteettikomitea	
Puheenjohtaja Tom Lindroos	921-516 826
Luostarinkatu 12 A 17, 20700 Turku	
Sihteeri Tapani Numminen	921-732 783
Sähköyhtiö 7 A, 21530 Paimio	

Jurmon lintuasema

Asemanhoitaja Veijo Vänskä	926- 54 258
21650 Lillandet	
Vära-asemanhoitaja Jyrki Matikainen	921-375 592
Pengastusvastaava Vesa Multala	921-433 697
Hoviherrankatu 5 A 3, 20780 Kaarina	

Jäsentiedote

Tiedotevastaava Simo Veistola	916- 83 040
Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen	

Loukkaantuneet eläimet

Eläinsuojeluvalvoja Anja Eerikainen	921-484 062
-------------------------------------	-------------

LYL-edustajat

Hallituksen pj. Arto Kalliola	921-359 220
Rykmentintie 64 L 146, 20880 Turku	
Hallituksen ja edustajiston jäsen	
Rauno Laine	921-304 562
Edustajiston jäsen Tapio Lineri	921-424 324
Pohjanmaankatu 2 B 36, 20740 Turku	
Edustajiston jäsen Jyrki Normaja	921-515 371
Edustajiston jäsen Simo Veistola	916- 83 040
Edustajiston jäsen Juha Vuorinen	921-531 213
Katunpää 2 C 11, 20610 Turku	
Toiminnanjohtaja Tapani Veistola	910- 52 579

Myyjät

Kirjat Annika Forsten	921-318 404
Pöntöt ja siemenet Ari Laine	921-445 188
Pöntöt ja siemenet Rauno Laine	921-304 562

Osoitteenmuutokset

Jäsensihteeri Simo Veistola	916- 83 040
-----------------------------	-------------

Toimikuntien puheenjohtajat

Aluerariteettikomitea Tom Lindroos	921-516 826
Antikviteettikollegio Juha Vuorinen	921-531 213
Atlastoimikunta Esko Gustafsson	921-328 123
Harrastajatutkintolautakunta Jarmo Komi	921-319 716
Eerikinkatu 2 E 114, 20110 Turku	
Havaintoimikunta Juhana Piha	921-423 940
Julkaisutoimikunta Jyrki Normaja	921-515 371
Lintuasematoimikunta Veijo Vänskä	926- 54 258
Linnustonsuojelutoimikunta Tapani Veistola	910-143 179
LYL-toimikunta Rauno Laine	921-304 562
Ohjelmatoimikunta Simo Veistola	916- 83 040
Petolintutoimikunta Seppo Pekkala	t. 921-333 505
Vaskitorvenkatu 11 as 3, 20840 Turku	
Retkitoimikunta Rauno Laine	921-304 562
Taloustoimikunta Juha-Pekka Penttilä	921-706 064
Tutkimustoimikunta Esa Lehikoinen	921-706 064
Mäntytie 14 E, 23100 Mynämäki	
Työvaliokunta Rauno Laine	921-304 562
Ukulin toimituskunta Veijo Vänskä	926- 54 258
Urheilutoimikunta Jyrki Normaja	921-515 371
Vaihtoyhteistoimikunta Jyrki Normaja	921-515 371
Varsinais-Suomen linnut -kirjan toimituskunta	
Juhana Piha	921-423 940

Ukuli

Päätoimittaja Veijo Vänskä	926- 54 258
Raporttitoimittaja Tapani Veistola	910-143 179
Ukulin irtolumeromyyjä Tapio Lineri	921-424 324